גמרא
בבלי

זבחים ל"ה - מ"א

פרשת נח

כ"ז תשרי – ג' מרחשוון תשפ"ו

[בחוברת בי"ת יש טעות]

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אף אני לא אמרתי. שיאסף אלא בבתקבל בכלי: והוא נופיה. רבי יהודה מנא ידע שנתקבל בכלי: זריזין הן. ומקבלי לכולהו: הייא. מהרה: באוהרה. ה' לאוין כתיבי בדם חד לדם התמצית כדאמרינן בבריתות בפ"ק (דף ד:): ר' יהודה אומר בכרת. התם ילוף טעמא: אין דם מכפר דם. דמין במינו לרבי יהודה לא בטיל ולקמן תנן לה בפ' כל הזבחים שנתערבו (דף עח.): למה פוקקין את העזרה. ערבי פסחים שלא יצאו הדמים דרך אמה לנחל קדרון: והא קא חזיא חציצה. בין רגליהם לרצפה ותנן עומד על גבי כלים בו' פסול (לעיל דף טו:): חיו בגדיו ממושמשין. לעיל בפרק ב' תניא לה: בהולכת אברים לכבש. הא דקתני שבח הוא לבני אהרן בו' בהולכת אברים קאמר ולקמן פריך ובהולכה דם היכי אזלי: אאיצטבי. איצטבאות גבוהין היו שם בנין אבנים ואינן חוצצין דמן הרצפה הן: מתני' לאבול דבר שאין דרכו לאבול. חוץ מקומו או חוץ לזמנו: קיפה. מפרש בהערוך והמרוטב (חולין דף קכ.) תבלין ודקדוק הבשר השוכנת בשולי קדרה: אלל. גיד הצואר שהוא קשה ואין ראוי לאבילה: ואין חייבין עליהן משום פיגול. אם היה הזבח פגול שחושב על בשרו או על אימוריו חוץ לזמנו ונתפגל האוכל מאלו פטור: ומא. אם אבל בטומאת הגוף מאחת מאלה הזבח בשר: את המוקדשין. כל היכא דניקט האי לישנא מיירי בנקבות: לאבול שליל. שבמעיה: לא פיגל. את הזבח דלאו גופיה דזיבחא הוא: חלב המוקדשין. חלב שבדידיה: אין חייבין עליהן משום פיגול. אם פיגל בזבח ואכל מחלבה לא מחייב כרת דלאו זיבחא הוא: גמ' פיגל בזבח. שחטו ע"מ לאבול או להקטיר חוץ לזמנו: נתפגל השליל. האוכל מהשליל חייב: בשליל. ששחט את הזבח ע"מ לאבול מן השליל חוץ לזמנו: לא נתפגל הזבח. קסבר רבי אלעזר שליל גופיה דזיבחא הויא דעובר ירך אמו הוא ומיהו אין משחשבו מפגלת הזבח דדבר שאין דרכו לאבול הוא דרובא דאינשי לא אכלי ליה ושליל עצמו לא נתפגל מדקתני מתני' לאבול שליל או שליא בחוץ לא פיגל: אלל. של עוף ראוי לאכילה הוא דדכיך: מוראה. לא חזי לאכילה דפרשא בעלמא הוא הלכך מחשבה דידה לא מפגלא ומיהו היכא דנתפגל הענף ע"י דבר אחר כיון דאיכא אינשי דאכלי ליה חייב עליו כרת: פיגול באימורין. שחט פרים הנשרפים ע"מ להקטיר אימוריהן חוץ לזמנן: נתפגלו פרים. והאוכל מבשרן חייב: חישב בפרים. ששחט ע"מ לאכול מבשרן חוץ לזמנו: לא נתפגלו אימורי. להתחייב כרת האוכל מכליות או מיותרת הכבד שלהם וכל שכן דלא נתפגלו פרים עצמן שהרי חישב לאכול דבר שאין דרכו לאבול ואיידי דנקט פיגל באימורין נקט נמי לא נתפגלו אימורין: לימא מסייע ליה. לר' אלעזר דאמר מתפגל ואע"פ שאין מפגל בגון שליל ומוראה ובשר הפרים: ושוין. ר"ש וחכמים שנחלקו בס' ב"ש (לקמן מג.) דרבנן אמרי פיגול נוהג בפרים הנשרפים ור"ש אמר כל שאינו על מזבח החיצון אין חייבין עליו משום פיגול ושוין שאם חישב באחת מעבודות הדם לאבול מן הפרים למחר או לשורפן בבית הדשן בהילכתו למחר לא עשה כלום דמחשבת אבילה לא מהניא בהו דדבר שאין דרכו לאבול הוא ומחשבת שריפה נמי לא דאמחשבת אבילה מזבח קפיד רחמנא אבל שריפה לאו לשון אבילה הוא ואע"ג דאמרינן בפירקין לעיל (דף לא.) חישב שתאבלהו אש למחר הני מילי דחישב בלשון אבילה כדאוקימנא התם כך פירש בקונטרס ובהגה דחק דלעיל מיירי במידי דראוי לאבילה אדם ומחשב שתאבלהו האש דהוי פיגול אבל האי לא שייך ביה לא אבילת אדם ולא אבילת מובח:

ש"מ

אין דם מבטל דם. ודם התמצית זרק ליה לשם מים כרבי אליעזר דס' התערובות (לקמן דף עז.) דאית ליה דראין אי נמי סבר לה כרבי אליעזר דאמר נתערב בדם התמצית כשר: והתניא מדו כמדתו. דף פירכא אליבא דמ"ד אבנט מיגו גייז לעיל בפרק שני (דף יח.): פיגל בזבח נתפגל שליל. כיון דאיכא אינשי דאכלי ליה חייב כרת דירך אמו

אַךְ אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא כְּשֶׁנִּתְקַבֵּל בַּכֶּלִי. וְהוּא נוֹפִיָּה, מָנָא יָדַע. כֹּהֲנִים זְרִיזִין, וְעֲבִדְרִין חַיָּיא וּמְשַׁתְּפִכְין. וְהָלֹא דַּם הַתַּמְצִית מְעוֹרָב בּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר, דַּם הַתַּמְצִית קְרֵי דָּם. דְּתַנְיָא, דַּם הַתַּמְצִית, בְּאָזְהָרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּכָרֵת. וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לְעִנְיַן כַּפָּרָה, שֶׁאֵינוֹ מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (כי הדם הוא הנפש) [כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר], דָּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ, קָרֵי דָּם. שֶׁאֵין הַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ, אֵין קָרוּי דָּם. אֶלָּא, רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר, אֵין דָּם מְכַפֵּל דָּם. אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוּדָה, לְדִבְרֵיכֶם, לָמָּה פּוֹקְקִין הָעֲזָרָה. אָמְרוּ לוֹ, שֶׁבָּח הוּא לִבְנֵי אַהֲרֹן, שֶׁיְּהֵלְכוּ עַד אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן בְּדָם. וְהָא דָּם, חֲזִי חֲצִיצָה. לַח הוּא, וְלֹא חֲזִי חֲצִיצָה. (דתנן) [דְּתַנְיָא], הַדָּם וְהַדְּיוּ וְהַדֹּבֶשׁ וְהַחָלָב, יְבִישִׁין, חוֹצְצִין. לַחִין, אֵין חוֹצְצִין. וְהָא קָא מִיתַּיווֹסִי מָאנֵיהוּ, (ותנן) [וְתַנְיָא], הָיוּ בְּגָדִיו מְטוּשְׁטָשִׁין וְעָבֵר, עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. וְכִי תֵּימָא דְּמַלְּדוּ לֵהּ, וְהָתַנְיָא, 'מִדּוֹ' כְּמִדָּתוֹ, שֶׁלֹּא יְחַפֵּר וְשֶׁלֹּא יוֹתִיר. בְּהוֹלֶכֶת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ, דְּלָאו עֲבוֹדָה הִיא. וְלֹא, וְהָתַנְיָא, 'וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל', זוֹ הוֹלֶכֶת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ. אֶלָּא, בְּהוֹלֶכֶת עֲצִים לַמַּעֲרָכָה, דְּלָאו עֲבוֹדָה הִיא. וְלַעֲבוֹדָה, הֵיכִי אָזְלִי. אָזְלִי, מַאִי טַעְמַיְיהוּ: **משנה** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לְאָכְלוֹ דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, כָּשֵׁר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, פְּחוֹת מִכַּזַּיִת, כָּשֵׁר. לֶאֱכוֹל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבָּא לֶאֱכוֹל בַּיַּיִן מִן הָעוֹר, וּמִן הָרוֹטֶב, וּמִן הַקֵּיפָּה, וּמִן הָאָלֶל, וּמִן הָעֲצָמוֹת, וּמִן הַגִּידִין, וּמִן הַחֲרָנִים, וּמִן הַטְּפָלִים, חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, כָּשֵׁר, וְאֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּיגּוּל, וְנוֹתָר, וְטָמֵא. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמּוּקְדָּשִׁין לֶאֱכוֹל שְׁלִיל אוֹ שִׁילְיָא בְּחוּץ, לֹא פִּיגֵּל. הַמּוֹלֵק אֶת הַתּוֹרִים לֶאֱכוֹל בֵּיצֵיהֶן בְּחוּץ, לֹא פִּיגֵּל. חֶלֶב מוּקְדָּשִׁין וּבֵיצֵי תּוֹרִים, אֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן. מִשּׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתָר וְטֻמְאָה: **גמרא** אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פִּיגֵּל בְּזֶבַח, נִתְפַּגֵּל הַשְּׁלִיל. בַּשְּׁלִיל, לֹא נִתְפַּגֵּל הַזֶּבַח. פִּיגֵּל בָּאֵלֶל, נִתְפַּגְּלָה מוֹרָאָה. בַּמּוֹרָאָה, לֹא נִתְפַּגֵּל אָלֶל. פִּיגֵּל בָּאֵימוּרִין, נִתְפַּגְּלוּ פָּרִים. בַּפָּרִים, לֹא נִתְפַּגְּלוּ אֵימוּרִין. לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ, וְשָׁוִים, שֶׁאִם חִישֵּׁב בָּאֲכִילַת פָּרִים וּבִשְּׂרִיפָתָן, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם. מַאי לָאו, הָא חִישֵּׁב בָּאֵימוּרִים, נִתְפַּגְּלוּ פָּרִים. לֹא, הָא

נוהג בהם בבשר בפרים עצמן קאמר דאם חישב באימורין להקטירם למחר דחשיב כי אורחייהו ואבילת מזבח נתפגל בשר הפרים ליעגע כרת על אבילתו:

וש"מ מיגו דפסלה בה לינה פסלה בה מחשבה. תימה דלישני כדמשני לקמן פרק טבול יום (דף קד:) דלמא מחשבה לא פסלה לינה פסלה וי"ל משום דלא בעי למפשט הא דבעי ר' ירמיה פ' טבול יום לינה מהו שתועיל בפרים הנשרפים ועוד י"ל דקסבר ת"ס דאי לינה מועלת מועיל פיגול לענין דאם פיגל באימורים פיגל הבשר לכל הפחות:

לאבול שליל או שליא בחוץ לא פיגל. הוא הדין למתה:

הא שליל ושליא חייבין אלא ש"מ כאן מחמת זבח כו'. וא"ת אבתי נותר וטמא קשיא דמשמע הבא (דוקא) (דיוקא) דאשליל ושליא חייבין משום נותר וטמא ובריייתא דלעיל קתני ואין חייבין עליהם משום פיגול ונותר וטמא וי"ל דלעולם אין חייבין אשליל ושליא משום נותר וטמא והאי (דשריידה) (דשיריינהו) משום פיגול: **אלא** בדוקין שבעין הוואיל וכשרים בעופות. לאו דוקא דוקין שבעין דה"ה שאר מומין שאינן מוחסרי אבר כדאמר בפרק קמא דקדושין (דף כד:) דוקא יבש גפה ונסמית עינה אי נמי שאר מומין פסלי מדרבנן ומה שפי' בקונטרס דמחוסר אבר פסול בעוף משום הקריבהו נא לפתחך בזמנם פירש בהדיא דרישי לה בקדושין (ג"ז שם) מדכתיב מן העוף ולא כל העוף:

תרי

[פוּ"ן] לֹא מְפַגְּלִין וְלֹא מְתַפְּגְּלִין, וְאֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה, וְהַמַּעֲלָה מֵהֶן בְּחוּץ פָּטוּר. מַאי לָאו, לֹא מְפַגְּלִין הַיְינוּ לֹא מְתַפְּגְּלִין מֵחֲמַת זֶבַח. לֹא, לֹא מְפַגְּלִין אֶת הַזֶּבַח, וְלֹא מִתְפַּגְּלִין מֵחֲמַת עַצְמָן. אִי הָכִי, הָא דְּקָתָנֵי סֵיפָא, פּוּ"ן לֹא מְפַגְּלִין וְלֹא מִתְפַּגְּלִין, הָא תּוּ לָמָּה לִי. וְלִיטְעֲמֵיךְ: אֵין חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל, הָא תּוּ לָמָּה לִי. אֶלָּא, אֵירְדִי דְּבָעֵי לְמֵיתְנָא נוֹתָר וְטֻמְאָה, תָּנָא פִּיגּוּל. הָכָא נָמֵי, אֵירְדִי דְּבָעֵי לְמֵיתְנֵי הַמַּעֲלָה מֵהֶן בְּחוּץ, תָּנָא נָמֵי וְכוּ'! לֹא מְפַגְּלִין וְלֹא מִתְפַּגְּלִין. רָבָא אָמַר, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמּוּקְדָּשִׁין לְאָכְלוֹ שְׁלִיל אוֹ שְׁלִיָּא בְּחוּץ, לֹא פִּיגֵּל. וְהַמּוֹלֵק אֶת הַתּוֹרִים לְאָכְלוֹ בֵּיצִיהֶם בְּחוּץ, לֹא פִּיגֵּל. וְהַדַּר תְּנֵי, חֶלֶב הַמּוּקְדָּשִׁין וּבֵיצֵי תּוֹרִים, אֵין חַיָּיב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. הָא שְׁלִיל וּשְׁלִיָּא, חַיָּיבִים. אֶלָּא לָאו, שֶׁמַע מִינַּהּ: כָּאן מְחֲמַת הַזֶּבַח, כָּאן מֵחֲמַת עַצְמָן. שֶׁמַע מִינַּהּ: תְּנַן הָתָם, וּבַעֲלֵי מוּמִין, רַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר בְּבַעֲלֵי מוּמִים. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא הִכְשִׁיר רַבִּי עֲקִיבָא אֶלָּא בְּרִדּוּקִין שֶׁעֲנָיִן, הוֹאִיל וּכְשֵׁירִים בָּעוֹפוֹת, וְהוּא שֶׁקָּדַם הֶקְדֵּישָׁן אֶת מוּמָן. (אמר רבי חייא בר אבא) וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא בְּעוֹלַת נְקֵבָה, דְּכִמְאַן דְּקָדַם מוּמָהּ לְהֶקְדֵּישָׁהּ דָּמֵי. מֵתִיב רַבִּי זֵירָא, הַמַּעֲלָה מֵהֶן בְּחוּץ, פָּטוּר. הָא מֵאֵימָן, חַיָּיב, וְהֵיכִי מַשְׂכַּחַתְּ לָהּ, בְּעוֹלַת נְקֵבָה. אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלָּמָא, קָסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא, עוֹלַת נְקֵבָה, אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד, הָא מַנִּי, רַבִּי עֲקִיבָא הִיא. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ, אִם עָלְתָה תֵּרֵד, הָא מַנִּי. אֵימָא, הַמַּעֲלָה מֵהֶן בְּחוּץ, פָּטוּר. הָא מֵאֵימוּרֵי אֵימָן, חַיָּיב. וְהָא 'מֵהֶן' קָתָנֵי, וְאֵימָן דּוּמְיָא דִּידְהוּ. אֶלָּא אֵימָא, הַמַּעֲלָה מֵאֵימוּרֵיהֶן בְּחוּץ, פָּטוּר. הָא מֵאֵימוּרֵי אֵימָן, חַיָּיב: **מִשְׁנָה** שְׁחָטוֹ עַל מַנְתּ לְהַנִּיחַ אֶת דָּמוֹ אוֹ אֵימוּרָיו לְמָחָר, אוֹ לְהוֹצִיאָן לְחוּץ, רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. עַל מַנְתּ לְהַקְטִיר אֶת הַחֵלֶב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁלֹּא בְּנֶגֶד הַיְסוֹד, וְלִיתֵּן אֶת הַנִּיתָּנִים לְמַעְלָן לְמַטָּה, וְאֶת הַנִּיתָּנִים לְמַטָּה לְמַעְלָן, וְאֶת הַנִּיתָּנִים בפנים

אימורין עצמן. יותרת הכבד והכליות אבל לא בשר שאין מתפגל בדבר שהוא גופו (שלו) זבח אלא דבר המפגל דכיון דלא חשיב אבילה לענין פיגול לא חשיב נמי אבילה לענין איפגולי: **הוכשרו**. נתקנו לקבוע פסוליהן הלכה: **בטבול יום בהמוכר ביפורים**. אם נגעו בהן: **מדפסלה לינה**. פסלה נמי מחשבת לינה: **מאי לאו לינת בשר**. קתני שאם לן נפסל וה"ה למחשבת לינה שפוסלת בבשר ונהי נמי דהיכא דחישב אבשר עצמו לא תדוק מינה דהכא מחשבה בדבר שדרכו לאכול בעי ובריייתא לעיל נמי תניא בהדיא דשוין שאם חישב לאכול פרים לא עשה כלום אפילו לפסול מיהו הא דייקינן מינה דמחשבת לינת אימורים מפגלת הבשר כרבי אלעזר: **לא לינת אימורים**. דתקני דפסלה האימורים נפסלים בלינה קתני ודבוותה פשוט מינה דמחשבת לינת אימורים מפגלת באימורין: **עד שיתך את הבשר**. גרסינן במס' מעילה (ג"ג משיתך דא"כ הוה ליה דבר שנעשית מצותו ואין מועלין בו אבל עד שיתיך דאכתי אית בהו צורך עבודת גבוה קרי בהו מקדשי ה': **ולא מתפגלין**. לקמיה מפרש ליה: **צטר שבראש בכשש ושער שבזנק תישים**. איצטריך לאשמועינן דלא מהניא מחשבה בהו משום דעור הראש קרב עם הראש שאינו בכלל הפשט בהדניא בהשוחט (חולין דף כו.). מנין לרבות הראש שכבר הותז ומהניא ביה מחשבת הקטרה בהנך מיהא לא מהניא מחשבה אם חישב להקטיר למחר דלאו דרכו להקטיר הוא דגבי אם עלו להדו קא תני להו בפ' המזבח (לקמן דף פז:) **והמואר**. של עוף והאלל של בהמה והעובר ל"ג הדיינו שליל: **וחלב המוקדשין**. חלב שבדדי נקבה: **הכי גרסי'** לבריייתא הכא ובתוספתא כך שנויה כולן לא מפגלין ולא מתפגלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והמעלה מהן בחוץ פטור ה"ג לגירסא דגמ' מאי לאו לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלין מחמת הזבח לא לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלין מחמת עצמן אי הכי הא דקתני סיפא כולן לא מפגלים ולא מתפגלין הא תו למה לי ולישמעיך אין חייבין עליהן משום פיגול תו למה לי אלא איידי דבעי למיתני נותר וטמא תנא פגול ה"נ איידי דבעי למיתני המעלה מהן כר'. אין חייבין עליהן משום פיגול אם חישב בזבח פיגול ואבל מאלו והמעלה מהן בחוץ פטור דאין ראויין לפתח אהל מועד (וה"פ) מאי לאו אין מפגלין את הזבח אם זרק ע"מ לאבול או להקטיר מאלו חוץ לזמנם הזבח כשר: **ולא מתפגלין מחמת הזבח**. אם חישב לאכול מבשר הזבח או להקטיר (מחמת) אימורין חוץ לזמנו ולא נתפגלו אלו ליעיב באביליהו כרת ותיובתא דר"א דהכא שליל ומוראה תנן: **מחמת עצמן**. אם זרק ע"מ לאבול לאלו חוץ לזמנו אין מתפגלין משאין מחשבתו מחשבה: **הא תו למה לי**. לאו לאיתויי דאף מחמת זבח אין מתפגלין: **ולישמעיך אין חייבין עליהם משום פיגול**. פעם שלישית למה לי למיתני הא מאי תיתי לאשמועינן לדידך אלא על כרחך משנה לאו דוקא אלא אגרא דטמא ונותר נסבה לרבי אלעזר נמי משנה שניה לא תיקשי דאגרא דהמעלה מהן בחוץ נסבה: **אף אנן נמי תנינא**. כרבי אלעזר דשליל ושליא מתפגלין ולא מפגלין: **לא פיגל**. משמע לא את עצמן ולא את הזבח: **הא שליל ושליא חייבין**. עליהן משום פיגול אלמא מתורת מפגל אפקעינהו מתורת מתפגל לא אפקעינהו: **מחמת זבח**. מתפגלין מחמת מחשבת עצמן לא מתפגלין: **תנן התם**. גבי אם עלו לא ירדו בפרק המזבח: **מבשיר**. אם עלו שלא ירדו: **ובשירין בעופות**. לכתחילה שאין פוסל בהן אלא חסרון אבר כגון יבש גפה נסמית עינה (ניצאת) או נקטעה רגלה משום הקריבהו נא לפתחך דמפרש בבכורות: **דיוקן**. בלע"ז לשון אר דק (ויקרא כא) כמו הנוטה כדוק (ישעיה נז) (אבל) דוקין שבעין לא פסלי בהו ואע"ג דמום גמור הוא לא נאמרו מומין אלא בבהמה דרבתי תמים דבר בבקר בבשבים ובעזים (ויקרא כב) מיניה דרשי' (מנחות דף כה.) תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות דהואיל וכשרין בעופות לכתחלה בבהמה אם עלו לא ירדו: **והוא שקדם הקדשן את מומן**. אבל קדם מומן את הקדשן לא חלה עליהן קדושת מוכה מעולם אלא קדושת דמים ואין המזבח מקדש פסולין אלא שנראו לו כדמפרש בפ' המזבח: **ומודה ר"ע בעולת בהמה נקבה**. שתרד ואע"פ שכשרה בעופות לכתחילה מ"מ דכמאן דקדם מומה להקדישה הוא שאין לך מום בעולה גדול מזה דכל עולה זכר הוא: **המעלה מהן בחוץ**. בברייתא דלעיל תנן לה וקתני בה שליל ומעלה מהן משמע מבשרו פטור דלאו גופיה דזיבחא הוא ולא חזי לאקרובי בבהמה המקשה (חולין דף עה.) מה יותרת בבד וכליות האמורים באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל: **הא מבשר אימן חייב**: **תיובתא דר"א**. דאילו בשלמים המעלה מבשר בחוץ פטור דלא מתקבל בפנים הוא כדתנן בפרק בתרא (לקמן דף קיב:) המעלה מבשר חטאת כו': **הא מני ר"ע היא**. דכיון דבפנים אם עלתה לא תרד מיחזיי עלה בחוץ: הכי גרסינן **אימא המעלה מהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב והא מהן קתני ואימן דומיא דידהו אימא המעלה מאימוריהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב**. לא תימא הא מאימן חייב אלא אימא הא דאימורי אימן חייב ובשלמים או בחטאת עסקינן שבאין נקבות: **והא מהן קתני**. דמשמע מבשרן ואימן דומיא דידהו דדייקינן מינה הא מאימן חייב ע"כ דומיא דידה דדייקינן מן הבשר עכ"ל בעולה קאי: **מתני' רבי יהודה פוסל**.

אף על פי שאין כאן לא אבילה ולא הקטרה ובגמרא מפרש טעמא: **שלא בנגד היסוד**. או על המזבח שלא בנגד היסוד:

גמ' תרי קראי כתיבי בנותר. חד בפסח וחד בתודה: **חליפין.** מפרישׁ תודתו ואבדה והפרישׁ אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה הויא שניה חליפי תודה וקריבה: **וולדות תמורה.** ולד תודה ותמורת תודה וכולן קריבין כדאמרי' בבכורות (דף יד:) רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיה לך אלו הוולדות בכולן אני קורא בהן תשא ובאת וגו': ת"ל ובשר.

בְּפָנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּיתָּנִין בַּחוּץ בְּפָנִים, שֶׁיֹּאכְלוּהוּ טְמֵאִים, שֶׁיַּקְרִיבוּהוּ טְמֵאִים, שֶׁיֹּאכְלוּהוּ עֲרֵלִים, וְשֶׁיַּקְרִיבוּהוּ עֲרֵלִים, לְשֵׁבֶר עַצְמוֹת הַפֶּסַח, לֶאֱכוֹל הֵימֶנּוּ נָא, וְלֶעֱרֶב דָּמוֹ בְּדַם הַפְּסוּלִים, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת אֶלָּא בְּחוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְהָפֶסַח וְהַחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן: **גמ' מַאי** טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תֵּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי בְּנוֹתָר, כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר לֹא יַנִּיחוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר. אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְהַנִּיחַ, תְּנֵהוּ לְעִנְיַן מַחֲשֶׁבֶת חִינּוּחַ. וְרַבִּי יְהוּדָה, הַאי קְרָא לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא, הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבָּנְיֵא דְּ׳וּבָשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו׳, לְמֵדְנוּ לְתוֹדָה שֶׁנֶּאֱכֶלֶת לְיוֹם וָלָיְלָה. חֲלִיפִין, וְוֹלָדוֹת, תְּמוּרוֹת מְנַיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר ׳וּבְשַׂר׳. חַטָּאת וְאָשָׁם, מְנַיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר ׳זֶבַח׳. וּמְנַיִן לְרַבּוֹת שַׁלְמֵי נְזִיר וְשַׁלְמֵי פֶּסַח. תַּלְמוּד לוֹמַר שְׁלָמָיו׳. לְחֵמֵי תּוֹדָה וְחַלּוֹת וּרְקִיקִים שֶׁבַּגָּזִיר, מְנַיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר ׳קָרְבָּנוֹ׳, כּוּלָּן קוֹרֵא אֲנִי בָּהֶן ׳לֹא יַנִּיחוּ׳. אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא ׳לֹא תוֹתִירוּ׳, מַאי ׳לֹא יַנִּיחוּ׳. אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְחִינּוּחַ, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְמַחֲשֶׁבֶת חִינּוּחַ. הֶתְּנֵיתָ לְהַנַּיָּחַ, לְהוֹצִיא מַאי אֵיכָא לְמֵימַר. וְעוֹד, מַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, סְבָרָא הוּא. דְּתַנְיָא, אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוּדָה, אִי אַתֶּם מוֹדִים שֶׁאִם הִנִּיחוֹ לְמָחָר שֶׁהוּא פָּסוּל, אַף חֵישֵׁב לְהַנִּיחוֹ לְמָחָר, פָּסוּל. אֶלָּא, טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, סְבָרָא הוּא. וְנֵיפּוֹלֵג נָמֵי רַבִּי יְהוּדָה, בְּכוּלְּהוּ. בָּהֵי נֵיפּוֹלֵג, בִּשּׁוּבֵר עַצְמוֹת הַפֶּסַח וְלֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ נָא, זִבְרָא גּוּפֵיהּ מִי מִיפְּסִיל. עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּהוּ טְמֵאִים וְשֶׁיַּקְרִיבוּהוּ טְמֵאִים, זִבְרָא גּוּפֵיהּ מִי מִיפְּסִיל. שֶׁיֹּאכְלוּהוּ עֲרֵלִים, זִבְרָא גּוּפֵיהּ מִי מִיפְּסִיל. לִישְׁנָא אַחֲרִינָא, כֹּל כְּמִינֵיהּ. לֶעָרֶב דָּמָן בְּדַם הַפְּסוּלִין, רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם. לֵיתֵי אֶת הַנִּיתָּנִין לְמַעֲלָה לְמַטָּה, לְמַטָּה לְמַעֲלָה, רַבִּי יְהוּדָה לְמַעֲמֵיהּ. וְלֵיפּוֹלֵג בִּנִיתָּנִין בִּפְנִים שֶׁנִּתָּנָן בַּחוּץ, וְהַנִּיתָּנִין בַּחוּץ שֶׁנִּתָּנָן בִּפְנִים. קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעֵינָן מָקוֹם שֶׁיֵּהָא מְשׁוּלְּשׁ בְּדָם בְּבָשָׂר וּבְאֵימוּרִין. וּמִי אִית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה הַאי סְבָרָא, וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר ׳דָּבָר רָע׳, רֵיבָּה פָּאן חַטָּאת שֶׁשָּׁחַטָהּ בַּדָּרוֹם, וְחַטָּאת שֶׁנִּכְנַס דָּמָהּ לְפָנִים, פְּסוּלָה. [יָלִיף [לֵיהּ] לְרַבִּי יְהוּדָה הָכְנִיס בְּשׁוֹגֵג, כָּשֵׁר. הָא בְּמֵזִיד, פָּסוּל, וְקִימָא לַן בְּשִׁפּוּפֵי. הָשְׁתָּא, וּמָה הָתָם עֲיֵילֵי עֲיֵילָא, אִי כִּיפֵּר אִין, אִי לָא כִּיפֵּר לֹא. הָכָא דְּחַשּׁוּב חֲשׁוּבֵי, לֹא כָּל שֶׁכֵּן. תְּרֵי תַּנָּאֵי, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה. וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה, חַטָּאת שֶׁשָּׁחַטָהּ בַּדָּרוֹם יֵהָא חַיָּיב, וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יָכוֹל חַטָּאת שֶׁשָּׁחַטָהּ בַּדָּרוֹם

יהא

תרי קראי כתיבי בנותר. חד בפסח וחד בתודה ותימה דדרישׁ באם אינו למפסח היכי ילפי' שאר נותר: **שלמי** פסח. פירשתי בפ"ק סמוך לתחילתו (לעיל ט.): **שיאכלוהו** טמאים ויקריבוהו טמאים אימורין דהאי קריבוהו באימורין קאמר ולא בדם דומיא דיאכלוהו בבשר דאם אכלו טמאין אין עורלים זבח שנזרק דמו כהלכתו מי מפסיל קרבן מלרצות וא"ת חישב להניח באימורים למחר או בחוץ אמאי פסול הלא אם הניח אימורים עד למחר או בחוץ ביון שנזרק דמו כהלכתו לא נפסל קרבן מלרצות וי"ל דלא דמי דלהניח אימורין למחר אי עביד במחשבתו מיפסיל כוליה קרבן בקדשים הנאכלים ליום ולילה דכיון דהוו אימורין בעין כל כמה דלא מיקטרי לא משתרי בשר באכילה וכי מטי למחר מפסיל בשר משום נותר אבל שיקריבוהו טמאים לא מיפסיל בשר חדא דהקריבוהו טמאין אם עלו לא ירדו ועוד נטמאו אימורים או אבדו משתרי בשר באכילה ביון דנזרק הדם כהלכתו אבתי קשה מלהוציאו לחוץ אי קאי אאימורין אמאי פסיל ר' יהודה הלא אם עשה כן לא נמנע הדם בכך מלרצות וגם בשר מישתרי באכילה דכיון שהוציא אימורים בחוץ הוה ליה כנטמאו אימורים או אבדו והבשר שרי לאכול ואי לא קאי להוציאו רק אדם אתי שפיר הכי: **קסבר** ר' יהודה בעינן מקום שיהא משולש בדם ובבשר ובאימורין. תימה למאי דלא ידע טעמא דמקום משולש תיקשי ליה לרבנן אמאי לא חשיב [הניתנין בחוץ בפנים] חוץ למקומו דמהאי טעמא ממעטינן ליה בפירקין דלעיל ולקמן בפ' התערובות (דף פב:) וי"ל דס"ד דרבי יהודה הוא דלא בעי משום דמסקינן טעמא משבראי: **ומי** איתי ליה לרבי יהודה כו'. צריך ליישב סוגיא זו בהלכתו לא נפסל קרבן מלרצות וי"ל דלא דמי דלהניח

שיאכלוהו טמאים. לא דמי לאכילת כלבים דבטמאים מיפסיל קודם אכילה משעת נגיעה ואפי' תחב לו חבירו מ"מ בזר (מחשבה אכילת) דבר אחר גורם לו שבלא אכילה יכול לפוסלו בנגיעה: **בשר** פסח שלא הזרעה. הא דתניא בהקומץ רבה (מנחות דף כה:) דשאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה היינו בדבר שצריך היתר מזבח בגון בשר שנטמא לפני זריקה ולא דמי לבשר פסח שלא הזרעה ולחמי תודה שלא נתן בהן שמן ולא לבונה אפילו לכתחלה אפילו הכי אין חייבין עליו משום טומאה דהתם לא מיכשר כלל ולא שייך בהו מחשבת פיגול ולא הותר אלא לאכילה אבל הכא בשר פסח שלא הזרעה הותר לכל מילי ולא מיפסיל אלא בנגיעה ומחשבת פיגול לא מיפסיל אלא בשחיטה ומחשבת פיגול לא שייכא אלא בשר פסח שלא הזרעה ולא בשר שלמים שהזרעתן מותרת לכהנים ואפילו הכי מחשבת פיגול שייכא בהו: **אמר רבא תדע.** דמחשבת חוץ לזמנו ושלא לשמו יהא חייב. מלקות: **דבר רע.** מום בגלוי שהוא מגונה קרי דבר רע בבבורות בפרק על אלו מומין (דף לז.): **ומודה רבי יהודה.** בחישב על מנת להניח שחוזר וקובעו לפיגול אם חזר וחישב בעבודה שניה על מנת לאכול חוץ לזמנו ולא אמרי' בבר נפסל במחשבת חינות: **אמר רבא תדע.** דמחשבת חינות לרבי יהודה לאו במחשבת חוץ למקומו ושלא לשמו היא לאפוקי מידי פיגול דהא פיגול דשוחט על מנת לזרוק את דמו למחר לפני זריקה לאו כלום היא ואין המחשבה מועלת עד שיזרק הדם היום דבעינן קרב כל מתיריו ומיהו מחשבה קמייתא מחשבת חינות היא ובי זריק ליה אתיא זריקה וקבעי ליה ולא אמרי' הואיל ומעיקרא פיגול לא חיילא אפיסיל ליה במחשבת חינות וכי זריק ליה או בפיגול או בשתיקה לא ליחול פיגול: **התם הד מחשבה.** דלא שינה מחשבתו הראשונה והיא היתה לשם פיגול: **תרי מחשבות.** והאחד שם פסול לה ולא שם פיגול: **בשר.** כדאמרינן במתני' לדברי הכל: **למחר פסול.** חישב ליתן למחר את הניתנין למטה למעלן ואוקי בפרק שני משום מחשבת חינות כרבי יהודה ולא משום מחשבת נתינת מחר דא"כ פיגול מיבעיא ליה אלמא לא הוי פיגול דזריקה דלא כשר באכילה לא אתיא לידי פיגול וקתני חוץ וחישב בו אלמא לא מיקבע תו פיגול: **חישב שיאכלוהו טמאים לטחר.** פיגול ולא אמרינן לאו מחשבה היא דאכילת טמאים לא חזיא והוי כמחשב מחשבת פסול; **תדע.** דמחשבת אכילת פסול לא מפקא מידי פגול בר מחשבת חוץ למקומו (ולזמנו) דהא בשר לפני זריקה לא חזי לאכילה וכי מחשב ביה בשחיטה ע"מ לאוכלה למחר מפגיל דהשתא אכילה פסולה היא בלא שום פיגול: **התם** זריק ומיחזי. ואשתכח דלמחר אי לאו משום פיגול הוה חזיא לאכילה: **שלא הורמה.** ד' חלות התנרמות לכהן מארבעה מינין שבה דכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה וגו' (ויקרא ז): **משום טומאה.** אם אכלן בטומאת הגוף ואע"ג דקי"ל שאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה דאי כיון דאיזרק דם ניתר לטהורין קרינן ביה ואע"ג דאין פסח נאכל אלא צלי וחלות התודה עד שיזרמו: ה"ג **אשר** לה' לרבות איזהרי קדשים קלים **לטומאה.** והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים אשר לה' לטומאה. להתחייב כרת האוכלן בטומאת הגוף דאשר לה' יתירא הוא למידרש ביה דבר שהוא עולה לגבוה:

הדרן עלך כל הפסולין

בית שמאי אומרים. מתנה אחת. זריקה אחת כיפר אע"פ שרובן טעונים שתי מתנות שהן ארבע: **ובחטאת שתי מתנות.** מתנות אצבע ממש ובגמרא יליף טעמא: **ליכיר.** חטאת וכל הזובחים לבית הלל ולבית שמאי שאר זבחים חוץ מחטאת: **נתן את הראשונה כתקנה.** בשתיקה ואת השניה במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו כיפר ובשר הקרבן שבבר ניתר הקרבן ליקרב על ידי מתנה ראשונה ואין השניה מתרת את הבשר לפיכך אינה מפגלת: **פיגול וחייבין עליו כרת.** שאין מחשבת חוץ למקומו דשניה מרציאתו מידי פיגול שבבר הוקבע בראשונה שבבר קרבו כל מתיריו: **שחיטר אחת מכל המתנות לא כיפר.** כדילקין בברייתא בגמרא: **ליכיר.** הואיל וכולן מתירות אין זו מתרת בלא זו ואין זו מפגלת בלא זו ואם נתן כולן כתקנן בשתיקה ואחת שלא כתקנה כגון שנתנה במחשבת חוץ למקומו או חוץ לזמנו פסול שלא ניתר בראשונות ואין בו ברת שאין האחרונה מפגלתו דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר: **גמ' ישנך.** שפיכה אחת משמע דלא כתיב סביב דילפינן מיניה שתי מתנות שהן ארבע בפרק איזהו מקומן:

הדרן עלך כל הפסולין

בית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כָּל הַנִּיתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן שָׁנְּתָנָן בְּמַחֲנָה אַחַת, כִּיפֵּר. וּבַחַטָּאת, שְׁתֵּי מַתָּנוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף חַטָּאת שְׁנָּתְנָה מַתָּנָה אַחַת, כִּיפֵּר. לְפִיכָךְ, אִם נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה כְּתִיקְנָהּ וְאֶת הַשֵּׁנִיָּה חוּץ לִזְמַנָּהּ, כִּיפֵּר. וְאִם נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ, וְאֶת הַשֵּׁנִיָּה חוּץ לִמְקוֹמָהּ, פִּיגּוּל, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת. כָּל הַנִּיתָּנִין עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁאֵם חִיסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת, כְּאִילּוּ לֹא כִיפֵּר, לְפִיכָךְ נָתַן כּוּלָּן כְּתִיקָּנָן, וְאַחַת שֶׁלֹּא כְּתִיקָּנָהּ, פְּסוּלָה וְאֵין בּוֹ כָּרֵת: **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן, מִנַּיִן לְנִיתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, שֶׁנָּתָנָן בְּמַתָּנָה אַחַת, שֶׁכִּיפֵּר, תַּלְמוּד לוֹמַר 'זֹרֶם וְנֶחֱרַךְ יִשָּׁפֵךְ'. וְהַאי, לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא. הַאי, מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכַדְרַבָּנִיָּא, מנין

תַּנְיָא חֲיָיב, תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֹא תְזַבַּח לַה' אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וְשֶׂה' וְגוֹ' כֹּל דָּבָר רָע, עַל דָּבָר רָע אַתָּה מְחֻיָּבוֹ, וְאִי אַתָּה מְחֻיָּבוֹ עַל חֲטָאת שֶׁשְּׁחָטָהּ בַּדְּרוֹם. תְּרֵי תַּנָּאֵי אַיְּלֵיבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁחִוֵּר וְקִבְּעוֹ לְפִיגּוּל. אֲמַר רָבָא, תַּדַּע דְּפִיגּוּל לְבָנֵי זְרִיקָה, לֹא כְּלוּם הוּא, וְאָתְיָא זְרִיקָה וְקָבְעָה לָהּ בְּפִיגּוּל. וְלֹא הִיא, הָתָם הוּא חֲדָא מַחֲשָׁבָה הִיא. הָכָא, תְּרֵי מַחֲשָׁבוֹת. אִיתְּמַר רַב הוֹנָא לְרַבִּי אַבָּא, לֵיתֵי אֶת הַנִּיתָּנִין לְמַעְלָה לְמַטָּה, לְמַטָּה לְמַעְלָה, לְאַלְתַּר לְכַשֵּׁר. חָזַר וְחִישֵּׁב חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְמָחָר, פָּסוּל. חָזַר וְחִישֵּׁב בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ בֵּין חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. תִּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אַבָּא, תִּיוּבְתָּא. אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּינָא בַּר סִילָא, חִישֵּׁב שֶׁיֹּאכְלוּהוּ טְמֵאִים לָמָחָר, חַיָּב. אָמַר רָבָא, תַּדַּע, דְּבִשֵּׁר לְפָנֵי זְרִיקָה, לֹא חָזַי, וְכִי מְחַשֵּׁב בֵּיהּ מַפְסִיל. וְלֹא הִיא, הָתָם זָרִיק וּמִיחְזֵי, הָכָא לֹא מִיחְזֵי כְּלָל. אָמַר רַב חִסְדָּא, מַרְגְּלָא בְּפוּמֵיהּ דְּרַב דִּימִי בַּר חִינָּנָא, בְּשַׂר פֶּסַח שֶׁלֹּא הוּצְּלָה, וְלַחְמֵי תוֹדָה שֶׁלֹּא הוּרְמוּ, דִּילְמָא חָזֵי לֹא לְגַבּוֹהַּ וְלֹא לְהֶדְיוֹטוֹת, (לִישְׁנָא אַחֲרִינָא, הָא אֵימוּרִין לֹא חָזֵי, וְלֹא הִיא, הָנָךְ חָזֵי לְמִילְתַיְיהוּ, וְהָנֵי לֹא חָזֵי כְּלָל):

הדרן עלך כל הפסולין

בית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כָּל הַנִּיתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן שָׁנְּתָנָן בְּמַחֲנָה אַחַת, כִּיפֵּר. וּבַחַטָּאת, שְׁתֵּי מַתָּנוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף חַטָּאת שְׁנָּתְנָה מַתָּנָה אַחַת, כִּיפֵּר. לְפִיכָךְ, אִם נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה כְּתִיקְנָהּ וְאֶת הַשֵּׁנִיָּה חוּץ לִזְמַנָּהּ, כִּיפֵּר. וְאִם נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ, וְאֶת הַשֵּׁנִיָּה חוּץ לִמְקוֹמָהּ, פִּיגּוּל, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת. כָּל הַנִּיתָּנִין עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁאֵם חִיסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת, כְּאִילּוּ לֹא כִיפֵּר, לְפִיכָךְ נָתַן כּוּלָּן כְּתִיקָּנָן, וְאַחַת שֶׁלֹּא כְּתִיקָּנָהּ, פְּסוּלָה וְאֵין בּוֹ כָּרֵת: **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן, מִנַּיִן לְנִיתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, שֶׁנָּתָנָן בְּמַתָּנָה אַחַת, שֶׁכִּיפֵּר, תַּלְמוּד לוֹמַר 'זֹרֶם וְנֶחֱרַךְ יִשָּׁפֵךְ'. וְהַאי, לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא. הַאי, מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכַדְרַבָּנִיָּא, מנין

חַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת. מִכְּלָל שֶׁחִוֵּר וְקִבְּעוֹ לְפִיגּוּל. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁחִוֵּר וְקִבְּעוֹ לְפִיגּוּל. אֲמַר רָבָא, תַּדַּע דְּפִיגּוּל לְבָנֵי זְרִיקָה, לֹא כְּלוּם הוּא, וְאָתְיָא זְרִיקָה וְקָבְעָה לָהּ בְּפִיגּוּל. וְלֹא הִיא, הָתָם הוּא חֲדָא מַחֲשָׁבָה הִיא. הָכָא, תְּרֵי מַחֲשָׁבוֹת. אִיתְּמַר רַב הוֹנָא לְרַבִּי אַבָּא, לֵיתֵי אֶת הַנִּיתָּנִין לְמַעְלָה לְמַטָּה, לְמַטָּה לְמַעְלָה, לְאַלְתַּר לְכַשֵּׁר. חָזַר וְחִישֵּׁב חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְמָחָר, פָּסוּל. חָזַר וְחִישֵּׁב בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ בֵּין חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. תִּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אַבָּא, תִּיוּבְתָּא. אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּינָא בַּר סִילָא, חִישֵּׁב שֶׁיֹּאכְלוּהוּ טְמֵאִים לָמָחָר, חַיָּב. אָמַר רָבָא, תַּדַּע, דְּבִשֵּׁר לְפָנֵי זְרִיקָה, לֹא חָזַי, וְכִי מְחַשֵּׁב בֵּיהּ מַפְסִיל. וְלֹא הִיא, הָתָם זָרִיק וּמִיחְזֵי, הָכָא לֹא מִיחְזֵי כְּלָל. אָמַר רַב חִסְדָּא, מַרְגְּלָא בְּפוּמֵיהּ דְּרַב דִּימִי בַּר חִינָּנָא, בְּשַׂר פֶּסַח שֶׁלֹּא הוּצְּלָה, וְלַחְמֵי תוֹדָה שֶׁלֹּא הוּרְמוּ, דִּילְמָא חָזֵי לֹא לְגַבּוֹהַּ וְלֹא לְהֶדְיוֹטוֹת, (לִישְׁנָא אַחֲרִינָא, הָא אֵימוּרִין לֹא חָזֵי, וְלֹא הִיא, הָנָךְ חָזֵי לְמִילְתַיְיהוּ, וְהָנֵי לֹא חָזֵי כְּלָל):

מנין. שכל הדמים של כל הקרבנות שטעונים מתן דם ליסוד אם נשאר מן הדם בכלי לאחר שזרק שתי מתנותיו שצריך לשופכו ליסוד ואע"פ שלא נאמר שפיכת שיריים אלא בחטאת: **והנשאר בדם** וגו'. בחטאת הטוף כתיב הנשאר ימצה דהה ליה למכתב: **ומה תלמוד לומר בדם בו' אלא על הניתנין מתן אבנע.** היינו חטאת שטעונה ארבע מתנות על ארבע קרנות ובחטאת כתיבי שירים לשפיכה: **ליסוד על כל הדמים.** שנשאר בהן כלום לאחר עיקר זריקתן שיופיך לשופכו ליסוד: **מנין לניתנין בזריקה.** כל הדמים שבחב בהן זריקה כגון עולה ושלמים ואשם דכתיב בהו וזרקו ובכור דכתיב ביה ואת דמם תזרוק (במדבר יח) וכל זריקה מרחוק משמע שזורק מן הכלי למזבח למרחוק: **שפיכה.** עומד אצל היסוד ושופך: **ודם ובחיך ישפך.** כל זבחים במשמע: **בירך ברכת הפטה פטר את של זבח.** חגיגת ארבעה עשר שבאה עם הפסח בשהחבורה מרובה ושינו בתוספתא דפסחים על הפסח הוא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאבול הפסח ועל הזבח הוא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לאבול את הזבח ואם בירך על הפסח פטר את הזבח: **על הזבח לא פטר את הפסח.** וקס"ד ובפסחים נמי הכי מפרש דקסבר רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כדאמר לעיל מנין לניתנין בזריקה הניתנין בשפיכה יצא הלכך מתן דם שלמים שכתב בה זריקה בכלל מתן דם פסח שכתב בה שפיכה כדאמרינן לקמן וכי בירך על הפסח פטר את הזבח שהזבח בכלל פסח אבל בירך על הזבח לא פטר את הפסח שלא מצינו לניתנין בשפיכה שכשרין בזריקה הלכך אין פסח בכלל שלמים: **ר' עקיבא אומר אין זו פוטרת את זו.** דלית ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דהא דפסח בשפיכה מודם בזריקה ישפך נפקא לן לקמן ותרתי לא דרשת מיניה ולקמן פריך לרבי ישמעאל היכי דרשת ליה להבי ולהכי ותנא דבריייתא קמייתא סבר לה כרבי עקיבא בהא דאין זריקה בכלל שפיכה אבל בפסח בשפיכה לא סבירא ליה כוותיה דהא לא מייתר ליה קרא דמיבעיא ליה לכל הניתנין במובח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר והכי אמרינן בשמעתין: **סבר לה כרבי יוסי הגלילי.** דאמר פסח בזריקה ונפקא ליה מואת דמם דלא כתיב דמו דליכן אבבור לחודיה: **ור' ישמעאל האי קרא.** דודם זבחיך ישפך: **מפיק ליה להבי ולהכי.** בתמיה דריש ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה דעל ברחך בר"ע לא אתיא דאם כן אמאי אין פסח פוטר את הזבח הואיל ושלמים בכלל פסח ואי נמי סבירא ליה לר' עקיבא פסח בזריקה כר' יוסי הגלילי כל שכן דשניהם פוטרין זה את זה וקדריש להו מן לפסח דשפיכה: **תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל.** דמאן דליף ליה לפסח בשפיכה ליה ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג רבי ישמעאל אדר' עקיבא בהאי כיון דפסח בשפיכה מהאי קרא ליף תו ליה לן למילף מיניה ניתנין בזריקה כשרים בשפיכה ומאן דאית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה בשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטרו לפסח אבל פסח פוטר את הזבח ובפסחים ירושלמי האי טעמא אמר בה: **בשלמא רבי ישמעאל.** דמפיק מתן פסח מדם זבחיך ישפך והאי לשון רבים דדמם וחלבם כוליה בבבור מוקי לה ובשור וכשב ועז הוא דנקט לשון רבים והאי נמי דקאי לשון רבים דבשרם יהיה לך דסמיך ליה אבבור שור ובבור כשב ובבור עז: **אלא לרבי יוסי הגלילי.** דאית ליה בבור לשון יחיד וקרא דנקט לשון רבים משום מעשר ופסח נקט לה ומעשר ופסח פשיטא לן שאינה מתנה לכהן אלא בעלים אבל ליה: **מאי ובשרם.** דקא"ל רחמנא לאהרן: ומנשי **אחד תם ואחד בעל מום.** בלומר לעולם לשון רבים דנקט קרא קמא לאו אמיני דבבורות קאי דכולן בלשון חד בבור מפיק להו ודמם וחלבם לרבות מעשר ופסח ולשון רבים דבשרם אבבור קאי ולא אשלשת מיני בבור דקרא דתימא דחלבם ודמם נמי עלייהו קאי אלא אבבור דחד מינא נמי שייך למימר ובשרם אתם ובעל מום:

לימד

מנין לכל הדמים שטעונים מתן דם ליסוד, תלמוד לומר ודם זבחיך ישפך. נפקא ליה מדרבי, דתניא, רבי אומר, והנשאר בדם ימצה, שאין תלמוד לומר בדם, ומה תלמוד לומר בדם, הרי כל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד. אלא לימדנו הכתוב שטעונין מתן דמים ליסוד. שאר דמים, מנין. תלמוד לומר, והנשאר בדם ימצה, שאין תלמוד לומר בדם, ומה תלמוד לומר בדם, לימד על כל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד. ואמתי, להכי הוא דאתא. מיבעי ליה לברתניא, מנין לניתנין בזריקה, שנאמר ודם זבחיך ישפך. ולא שפיכה בכלל זריקה. דתנן, ברך ברכת הפסח, פטר את של זבח. של זבח, לא פטר את הפסח, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר, לא זו פוטרת את זו, ולא זו פוטרת את זו. אמתי, להכי הוא דאתא. מיבעי ליה לברתניא, רבי ישמעאל אומר, מתוך שנאמר אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז, וגו', למדנו לבכור שטעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח. מעשר ופסח. מנין. תלמוד לומר ודם זבחיך ישפך. סבר להו ברבי יוסי הגלילי. דתניא, רבי יוסי הגלילי אומר, דמו לא נאמר אלא דמם, חלבו לא נאמר אלא חלבם, לימד על בכור, מעשר ופסח, שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח. ורבי ישמעאל, האי קרא מפיק ליה להכי, ומפיק ליה להכי. תיובתא דרבי ישמעאל. בשלמא לרבי ישמעאל, דמוקים להו בפרים ובכור, היינו דכתיב ובשרם יהיה לך. אלא לרבי יוסי, דמוקי ליה להו נמי במעשר ופסח, מעשר ופסח, בעלים אכלי ליה, מאי ובשרם יהיה לך. אחד תם ואחד בעל מום, לימד

מנין ולמטה מנא לן אם לא מודם זבחיך ישפך אלמא דבית הלל נמי דרשי ליה ומיהו יש לדחות ונראה לי (תוספת) דשאר זבחים ידע מדלא שנה בהן לעכב אבל חטאת לא נבשיר מטעמא דלא שנה אלא פשיטא ליה דגמר חטאת חיצון מחטאת פנימי לעכב אי לא אשכחן בעלמא דמצינן למיגמר מיניה דמתנה אחת כיפר א"ש על ברחיך לב"ש בעי הבא מנין דנגמר מחטאת דבעי שתי מתנות אע"ג דחטאת חמירא גילוי מילתא היא ללמוד סתום מן המפורש דאי לבית הלל מאי בעי מנין הא לא שנה לעכב ומהאי טעמא לא מצי למיבעי יהא כשרה בדיעבד בולא כלום דכפרה בכדי לא אשכחן: ברורך ע"כ:

מתן דם ליסוד ת"ל ודם זבחיך ישפך. אע"ג דלא כתיב יסוד מצינו שירים שנשפכין ליסוד דכתיב בחטאת ואת דמה ישפך אל יסוד המזבח: **תרי** תנאי ואליבא דרבי ישמעאל. דמאן דיליף ליה לפסח בשפיכה ליה ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג ר' עקיבא דכיון דפסח בשפיכה מהאי קרא ליף תו ליה לן למילף מיניה דאין ליה פלוגתא ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה בשלמים ומיהו פסח עיקר זבח טפל לו הלכך אין זבח פוטרו לפסח אבל פסח פוטר את הזבח ובפסחים ירושלמי האי טעמא אמר בה: בשלמא רבי ישמעאל. דמפיק מתן פסח מדם זבחיך ישפך והאי לשון רבים דדמם וחלבם כוליה בבבור מוקי לה ובשור וכשב ועז הוא דנקט לשון רבים והאי נמי דקאי לשון רבים דבשרם יהיה לך דסמיך ליה אבבור שור ובבור כשב ובבור עז: אלא לרבי יוסי הגלילי. דאית ליה בבור לשון יחיד וקרא דנקט לשון רבים משום מעשר ופסח נקט לה ומעשר ופסח פשיטא לן שאינה מתנה לכהן אלא בעלים אבלי ליה: מאי ובשרם. דקא"ל רחמנא לאהרן: ומנשי אחד תם ואחד בעל מום. בלומר לעולם לשון רבים דנקט קרא קמא לאו אמיני דבבורות קאי דכולן בלשון חד בבור מפיק להו ודמם וחלבם לרבות מעשר ופסח ולשון רבים דבשרם אבבור קאי ולא אשלשת מיני בבור דקרא דתימא דחלבם ודמם נמי עלייהו קאי אלא אבבור דחד מינא נמי שייך למימר ובשרם אתם ובעל מום:

לימד

תוכל לדקדק דזריקה בכלל שפיכה דכיון דקאמר דבירך על הפסח פטר את הזבח אם כן סבירא ליה דמתנותיהם שוין ואף פסח בזריקה והא דזבח לא פטר פסח משום דזבח טפל לו וכיון דפסח בזריקה אם כן אייתר ליה דם דזבחיך ישפך ומצי למידרש מיניה לומר דזריקה בכלל שפיכה ולא גריס ולא שפיכה בכלל זריקה דלהאי תנא דרבי ישמעאל כולהו בזריקה ולדברי ר"ש דלא זה פטר את זה אם כן אין מתנותיהם שוות דפסח בשפיכה מקרא ודם דזבח דישפך ואם כן לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דזבח וזבחיך איצטריך ליה לדידיה לומר דפסח בשפיכה ולהאי פירושא קשה מכל מקום מההיא דהאשה (פסחים דף פט.) דעד מנא ליה לרבי ישמעאל דזריקה בכלל שפיכה משום דמייתר דם דזבחיך ישפך דלמא אתא לכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר והו"ד חזי"ם אומ"ר בספרי"ם ישני"ם גרסינן בשתימצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ושפיכה בכלל זריקה דהכל אחד דכל הקרבנות בזריקה לרבי ישמעאל ואין לחוש אם בזריקה אם בשפיכה והיינו כשיטת רבינו שמואל וכל מה שהקשיתיך עליו קשה גם לפי' זה ולכולהו לישני קשה אי פסח בשפיכה (לרבי עקיבא) אם כן דריש לקרא דדמו כרבי ישמעאל ובשרם דהנך (קאמר) כרבי ישמעאל ואחד הם ואחד בעל מום נפקא ליה מיהיה לך ולקמן בסוף איזהו מקומן (דף נז.). פליג רבי עקיבא ארבי ישמעאל ומוקי לה לקרא דובשרם אחד הם ואחד בעל מום כרבי יוסי הגלילי דהכא:

אחד הם ואחד בעל מום. אע"ג דיהיו לך בחזה התנופה ושוק התרומה מוקמינן ליה בסוף איזהו מקומן (שם) ובבכורות (נה:) בבכור הם רישיה דקרא דבשרם לשון רבים נקט משום בעל מום: **שלא** מצינו לו בכל התורה כולה. פירש בקונט' שלא מצינו לו קרא אחר בכל התורה כולה ונראה לפרש שלא מצינו בכל התורה בענין זה דשאר פסולי המוקדשין אינו מתנה לכהן אלא פודהו ומקריב אחר תחתיו וזה מתנה לכהן ואוכלו במומו כי האי גוונא בפ' שתי מדות (מנחות צא:) שלא מצינו בכל התורה שיהא טפל לחמור מן העיקר גבי את הכבש זו עולת יולדת האחד זו אחד עשר של מעשר: **קודש** הם הם קריבין ואין תמורתן קריבה. תימה דבפ"ק דתמורה (דף ה:) בין אביי ורבא מוקמי הם לבכור ומעשר שנתערבו בכל העולין שקריבין לגבי מזבח ואין תמורתן קריבה נפקא להו מדכתיב לה' הוא קרב ואין תמורתו קריבה ועוד קשה דאביי גופיה דריש ליה התם בפרק אלו קדשים (תמורה כא.) מקרא דהכא מדכתיב קודש הם: **שמעתי** שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה. מפרש התם בפסח שנמצא קודם שחיטה יראה וכן תמורתו משום פסח עצמו דלא קרב לא קרבה תמורתו ועוד איכא למאן דאמר התם דנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו קריבה שלמים אע"פ שהפסח רועה ואע"ג דדרשינן הוא קרב ואין תמורתו קריבה הכי קאמר הוא קרב כלומר פסח קרב ואין תמורתו קריבה כשהוא מימר בפסח דחזי ללישנא קמא דרבה דבפרק מי שהיה טמא (פסחים צו:) אפילו המיר בו לאחר שחיטה וללישנא בתרא היכא דהמיר קודם שחיטה והדוא לישנא לא קאי דאיתותב התם וקצת קשה הא דדרשינן קודש הם אבכור מעשר ופסח הם קריבים ואין תמורתן קריבה דלא הוי מעין אחד דגבי פסח אם המיר בפסח עצמו שקרב לשם פסח תמורתו נמי קריבה דאם איתא דלא קרב אמאי איתותב התם לשון שני של רבה לימא דבריית'א בהכי מיירי ועוד דרשינן התם אם בשב לרבות פסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים ופירש התם בקונט' שלמים הבאין מחמת פסח דהיינו תמורת הפסח עצמו ובענין אחר לא מיתוקם בדפרישית לעיל פ"ק (דף ח.) ובכל מקום שהפסח קרב או לשם פסח או לשם שלמים גם התמורה קריבה ביון דלא אתיא מכח קדושה דחזיה רע"ע אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה דשמא יש לדדרש הוא קרב לשם פסח ואין תמורתו קריבה לשם פסח אבל לשם שלמים קרבה בשקרב הוא לשם פסח: **הרי** כאן שש. וא"ת בחמש סגי דלאחת לא איצטריך דכפרה בבדי לא אשכחן די"ל דדילמא ב"ש לית להו האי טעמא: **לטטפות.** ואמר רבינו תם דבספרים מדויקים לא כתיב לטוטפות אלא ויו"ו דלטוטפות דריש ואפילו למאן דלא דריש ויו"ו ויו"ו למי"ד דריש דאמאר גבי והנותר פ' הערל (יבמות עב:) ויש מפרשים דלטוטפות דריש דכתיב לטוטפת מלא בויי"ו דויי"ו דבין שני הטיתין דריש וקטבר מגרעין ומוסיפין ודורשין ואומר רבינו תם דלא אמרינן גורעין ומוסיפין ודורשין באמצע התיבה אלא בתחלת התיבה או בסוף כדאשכחן בפרק הזהב (ב"מ דף נד:) גבי חזמישיתו וגבי דם מהפר יקבלנו וגבי ונתתם את נחלתו לשארו ביש נוחלין (ב"ב דף קיא:): **מט** בכתפי שתים. וא"ת א"כ ליבעי תרי סרי בתי י"ל כיון דמנין הוא אינך הוו להו כפרשה שנאמרה ונשנית ולא דמו לקרנות שאין המנין בתוב בפירוש וה"ר יהודה מקורבי"ל מפרש דאחד טטפת לגופיה ואינך תרתי אתו למנין בתים בלשון כתפי ובל' אפרקיר: **אלא** מעתה בסכת כר. במס' סוכה (דף ו:) דדרשינן לדפנות וכן בפ' המביא (ביצה ל:) גבי אין נוטלים עצים מן הסוכה אסרינן נמי מן הדפנות מדכתיב חג הסוכות דכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל על הסוכה ותימה דגבי אין מסככין בדבר המקבל טומאה וגבי תעשה ולא מן העשוי לא דרשינן לדפנות:

התם

לימד על בכור בעל מום שניתן לכהן **שלא מצינו לו מקום אחר בכל התורה כולה.** ודמן וחלבן ליכא לאוקומי בחד בכור דבעל מום לא קרב: **דסיפא.** וכשוק הימין לך יהיה: **היינו דכתיב קדש הם בו'** ותנן כו'. כלומר היינו דקודש הם ממעט נמי תמורת מעשר ופסח ומהקרבה ונילף מינה טעמא דתנך ב' משניות דתנן בהו דלא קרבי (וולדן): **בבכור ומעשר.** דאין נפדין במום לחול קדושה על המעות ומיהו לא בבכור ומעשר לקרב אלא יאכלו בעלים במום: **ותנן נמי.** בפסחים דתמורת פסח לא קרבה: **ואין לי לפרש.** הי קריבה והי לא קריבה וקיימא לן דתמורה שהמיר בו אחר הפסח קריבה דתמורת שלמים היא ושהמיר בו קודם זמנו לא קרבה דתמורת הפסח היא: **עברה עברה.** כל אשר יעבור תחת השבט במעשר והעברת כל פטר בבכור: **אם כשב.** בשלמים כתיב: **שקריבה שלמים.** שהרי מותר נעשה שלמים משעבר זמנו: **הוא.** זבח פסח הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה: **אף חטאת כו'.** וילפינן לה מקראי בשמעתין והדר ילפינן כולהו זבחים מחטאת: **קרנת קרנת קרנות.** שלש פרשיות נאמרו בחטאות החיצונות בויקרא אחת בשעיר נשיא וב' בחטאת יחיד אחת בכשבה ואחת בשעירה בשתים כתיב על קרנת חסר ואחת מלא וב"ש אית להו יש אם למקרא הרי כאן שש ואין במזבח אלא ארבע והשתים יתירות לא נאמרו אלא ששנה עליה הכתוב לעכב ארבע נאמרו למצוה שמצוה בארבע מתנות ושתים נשנו מהן לעכב: **וב"ה.** סברי יש שם למטורת הלכך הרי ד' ג' מהן למצוה נאמרו שמצוה לכתחילה ליתן אף עליהן והאחת מעכבת כדמפרש ואזיל: **ואימא כולהו למצוה.** ואין כאן אחת לעכב שהרי לא שנה באחת מהן: **בברי.** בלא מהן דמים: **אהני קרא.** דמשמע שש: **ואהני מטורת.** דמשמע ארבע הלכך טפי חדא אמטורת ובציר חדא ממקרא והוו להו חמש נמצא ששנה באחת: **למטפת למטפת למוטפות.** דילפינן מינה ארבע בתים לתפילין ואנן בכולהו לטוטפות קרינן נמי אהני קרא כו': **סברי ב"ה כרבי עקיבא.** דליף לה מקרא אחרינא: **כתפי.** שם מקום:

התם

לֵיתֵי עַל בְּכוֹר בַּעַל מוּם, שֶׁנִּיתַּן לַכֹּהֵן, שֶׁלֹּא מָצִינוּ
לוֹ בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, נָפְקָא לֵיהּ מִ'לְךָ
יִהְיֶה' דְּסֵיפָא. בְּשֶׁלָּמָּה לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּמוֹקֵי לֵיהּ
נִפִּי בְּמַעֲשֵׂר וְפֶסַח, הֵיינוּ דִּכְתִיב 'לֹא תִזְבַּח (כִּי)
קֹדֶשׁ הֵם', 'הֵם' קְרֵיבִין, וְאֵין תְּמוּרָתָן קְרֵיבָה, דִּתְנַן
תְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, הֵן וְוַלְדָּן וְחָלָב, עַד סוֹף
כָּל הָעוֹלָם, חֲרֵי הֵן כִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר, וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן
לִבְעָלִים. וְתַנְיָן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי שֶׁתְּמוּרַת
פֶּסַח קְרֵיבָה וּתְמוּרַת פֶּסַח אֵינָהּ קְרֵיבָה, וְאֵין לִי
לְפָרֵשׁ. אֶלָּא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּמוֹקֵי לֵיהּ כּוּלְּהוּ בִּכְבוֹר,
מַעֲשֵׂר וָפֶסַח דִּלְא קְרֵיבָה תְּמוּרָתָן, מְנָא לֵיהּ. מַעֲשֵׂר,
נָמֵר 'עֲבָרָה' 'עֲבָרָה' מִבְּכוֹר. פֶּסַח, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ
'כֶּשֶׂב', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִם כֶּשֶׂב', לְרַבּוֹת תְּמוּרַת
הַפֶּסַח אַחַר הַפֶּסַח, שֶׁתִּקְרַב שְׁלָמִים. יָכוֹל אַף לִפְנֵי
הַפֶּסַח כֵּן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'הוּא'. וְכָל תָּנָּאֵי, דְּמַפִּקִי
לֵיהּ לְהַאי 'דָּם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ' לְדָרָשָׁא אַחֲרִינָא, הַאי
כָּל הַנִּיתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן שֶׁנִּתְּנָן מַתָּנָה אַחַת
שֶׁכִּיפֵּר, מְנָא לְהוּ. סְבְרִי לְהוּ כִּבְיָת הִלֵּל, דְּאָמְרִי,
אַף חֲטָאת שֶׁנִּתְּנָה מַתָּנָה אַחַת כִּיפֵּר, וְיָלְפִינַן כּוּלְּהוּ
מֵחַטָּאת: וְהַחַטָּאת שְׁתֵּי מַתָּנוֹת: אָמַר רַב הוּנָא, מַאי
מַעֲמָא דְּבֵית שַׁמַּאי, 'קְרָנוֹת', 'קְרָנוֹת', 'קְרָנוֹת', חֲרֵי
כְּאַן שֵׁשׁ, אַרְבָּעָה לְמִצְוָה וּשְׁתַּיִם לְעִכּוּב. וּבֵית הִלֵּל,
'קְרָנוֹת', 'קְרָנוֹת', 'קְרָנוֹת', חֲרֵי כְּאַן אַרְבַּע, שֵׁשׁ לְמִצְוָה
וְאַחַת לְעִכּוּב. וְאֵימָא, כּוּלְּהוּ לְמִצְוָה. פְּסָפֵּר בִּבְרֵי,
לֹא אִשְׁכַּחַן. וְאֵימָא, הֵיינוּ מַעֲמָא דְּבֵית הִלֵּל,
אַהֲנֵי מִקְרָא וְאַהֲנֵי מְסוֹרֶת. אַהֲנֵי מִקְרָא, לְטַפְּוֵי חֲדָא.
וְאַהֲנֵי מְסוֹרֶת, לְבִצּוּרֵי חֲדָא. אֶלָּא מַעֲתָּה לְטַטְפֹּת,
'לְטַטָּפֹת', 'לְטוֹטָפוֹת', חֲרֵי כָּאן אַרְבַּע. אַהֲנֵי קְרָא וְאַהֲנֵי מְסוֹרֶת, חֲמִשָּׁה בָּתֵּי בָּעֵי לְמֵיעְבַּד.
סְבַר לָהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר 'טַט' בִּכְתְפֵי שְׁתַּיִם, 'פַּת' בַּאֲפִרְיקִי שְׁתַּיִם. אֶלָּא מַעֲתָּה
'בַּסְּפַת', 'בַּסְּפַת', 'בַּסּוּכוֹת', אַהֲנֵי מִקְרָא וְאַהֲנֵי מְסוֹרֶת, חֲמִשָּׁה דַּפְנָתָא בָּעֵי לְמֵיעְבַּד.

התם

רש"י

התם דל חד לגופיה. פש להו ארבע: וחד לסכך. מאחר שהתחיל לפרש תבניתה פירש סכך עם דפנותיה פשו תלת: **אתאי הילבתא.** שנאמרה למשה מסיני וגרעתה לשלישית כך נאמרה הלכה שהשלישית דיה בטפח היינו דתנן שתים בהלבתן שלישית אפי' טפח: **ומאה שבועים שבעים.** כתיב נימא נמי אהני מסורת לטפויי פלגא דתוספ' שבעים על שבועיים ואהני מקרא לבצורי פלגא נמצאת מוסיף על שבועי' כ"ח חצי של נ"ה: **בעי למיתב.** ימי טומאה יולדת נקבה: **שאני התם דכתיב בנדתה.** משמע שלא ירד הכתוב למנין ימים אלא למנין שבועות שהנדה שבוע אחת והיולדת שבועים שאם אתה אומר שבעים הפלגת מתורת נדה הרבה אבל כשאתה אומר שבועים קרבת' לתורת נדה: **ותנא.** דמתני' לא מייתי להא דב"ה כרב הונא אלא מהכא: **וכפר וכפר וכפר.** בשעיר נשיא ושעירה וכשבה שכולן על המזבח החיצון: **מפני הדין.** שחזר חלילה ומלמד על החטאת החיצונה שכל מתנותיה מעכבות לכך נאמרו אלו להכשיר אם חיסר: **והלא דין הוא.** להכשירה במתנה אחת וקרא למה לי: **נאמרו דמים למטה.** מחוט הסיקרא כל הדמים חוץ מחטאת ונאמרו דמים למעלה מחוט הסיקרא חטאת מה התחתונים כפר במתנה אחת דבתיב ודם יזבוק שפך ומיהו חטאת מהאי קרא לא ילוף דלא שייכי ביה לשון שפיכה כי אם זריקה שהיא במתנת אצבע אלא בבנין אב למד מן התחתונים דאף הוא כפר במתנה אחת: **בפנים.** בחטאת הפנימיות: **בחוץ.** בחטאות החיצונות: **לא עשה ולא כלום.** בפירקין ילפינן לה: **חוץ מחוץ.** חטאת מעולה: **דינן חטאת.** החיצונה שהיא חטאת וכתיב בה ארבע קרנות כמו שאמרנו למעלה קרנות קרנות קרנות מחטאת הפנימית שהיא חטאת ונאמרו בה ארבע קרנות בדלקמן למעלה הוא אומר קרן קרנות בפר כהן משיח הרי שתים למטה הוא אומר בפר העדה קרן קרנות ארבע: **ולא יוכיח חוץ.** דשאר דמים חוץ ולא נאמר בהן קרנות: **מיבעי ליה לגופיה.** בכל חד וחד ללמוד שכפר על החטאת: **אימא וכפר כו'.** אבל למיעקרינהו לגמרי לא: **א"כ.** דדרשינן כפר אע"פ שנתנן כולן למטה מן החוט: **בטלת תורת קרנות.** הכתובים בחטאת ועל תנם כתיב בה קרנות דהיינו למעלה: **ופרכינן ואי דרחמנא אמר.** דליבטלן בדיעבד מוכפר ליה כתבינהו וכתבינהו למצוה כתבינהו: **איידי דכר שצריך שלשה.** וכפר הוי אומר אלו קרנות וכדאמרינן דכל חד וחד מיעט חדא קרן וקם ליה אקרן אחת לעכב דאי בדקאמרת לאשמועינן דאי יהיב כולהו למטה כשר (למטה) ארבע וכפר הוה ליה למיכתב להכשיר ארבע המתנות למטה: **ואימא וכפר אף ע"פ שלא נתן אלא אחת למעלה ושלש למטן.** ומיהא לא כתיבי ארבעה משום דחדא מיבעי ליה (לא) מעכבא למעלה ותלת איתכשרי למטה אבל למיעקרינהו לא: **הוה ממנו.** מדם פר יום הכפורים בסדר יומא: **אחת למעלה ושבע למטה.** כדכתיב על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים (ויקרא טז) וקא ס"ד אחת מחצי עביו של כפרת ולמעלה ושבע מחציה ולמטה: **ומשני ההוא במצליף.** כמנגדנא. כאדם המכה מלקות ארבעים ברצועה זו למטה מזו בסמוך ולא שכיון אחת מחציו ולמעלה והשאר מחציו ולמטה והא דקתני האחת חלוקה מהשבע לענין צידוד ידו קתני כדמפרש התם כשהוא מזה למעלה מצדד ידו למטה וכשהוא מזה למטה מצדד ידו למעלה: **על מחריו.** והתנן התם הזה על טהרו של מזבח הפנימי כדכתיב והזה עליו מן הדם וגו' (גם זה שם):

התם חד קרא כוליה לגופיה. לא דמי לקרנות דדרשינן תחילות דקרנות משמע מניינא אבל סוכות לא משמע מניין דפנות אלא משמע שתי סוכות הלכך אין לנו לדרוש תחילות וצ"ע גבי אלהים (סנהדרין דף ג:) דמשמע נמי מניין ולא דרשינן תחילות:

ארבעין ותרתין. חצי שבעים וחצי ארבעה עשר:

דכתיב כנדתה. פי' בשיעור נדתה יש לך להוסיף אנקבה יותר מן הזכר ובפ' קמא דסנהדרין (דף ד.) לא מייתי ליה להאי כנדתה:

דנין חטאת וארבע קרנות. תימה דאפילו חוץ מפנים בעי למילף משום חטאת וארבע קרנות כל שכן פנים מבפנים ולקמן מצריך קרא לכל הפנימים דמעבדי ולא ילפי מהדדי דדריש לפר זה הפר כהן המשיח להקישו לפר העלם דבר של ציבור לומר דמעבדי וביום הכפורים צריך קרא: **וכפר** אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה. תימה אמאי איפסיק מסדר שהתחיל לדרוש דהזה ליה למימר וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא אחת ושלש למטה ד"ל דלא משמע ליה לדרוש שיעשה למטה אלא בהכשר דמים דניתנין למטה ושתים למעלה וב' למטה דקאמר היינו שיעשה למטה אחת שהיא שתים וכן וכפר אע"פ שנתן כולן למטה היינו כדין שאר דמים דניתנין למטה אבל אי אמרת אחת למעלה ושלש למטה הוי למטה אחת שהיא שתים ואחת שהיא אחת פוסל והיינו תרי שיניי שרובה למטה וגם האחת אינו במשפט דמים של מטה אבל שלש למעלה ואחת למטה אע"פ שאותה אחת אינו במשפט אין קפידא ביון שהרוב למעלה ע"כ ומשני רבא איהו דבר שצריך שלש וכפר הוי אומר זה קרנות פירוש לדידיך בתרי וכפר סגי דכיון דלא בעינן קרא לאחת למעלה ושלש למטה לפי שאינו כדין דמים דניתנין למטה אם כן שלש למעלה ואחת למטה נמי אע"ג דרובן למעלה לא ליבעי קרא דאין זה כדין דניתנין למטה שכל דניתנין למטה ממחנות ארבע הויא ואחת שהיא שתים ופריך ואימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחת למעלה ושלש למטה ולא כולן למטה ולא אחוש בסברא זו דטוב להכשיר אחת למעלה מכולן למטה: (הגה"ה תוספת ודברי רש"י יש לפרש דסבירא ליה כיון דוכפר שלישי אתי לשלש למטה כיון דהדרוס למטה כשר הוא הדין כולן למטה ומשני איזהו דבר שצריך שלש וכפר כו' ולדבריך ארבע וכפר היה לו ליכתוב והוא הדין שלך אינו טוב והדר פריך וה"לאמא שלש למטה דוקא כשר ולא כולן מידו לישנא דצריך שלש דמשמע ולדבריך אינו צריך שלש משמע בפי' התוס' ע"כ הגה"ה) וצריך לדקדק אמאי לא דרשינן להני כתיבי אע"פ שלא נתן לקרנות כלומר בחדוה וכפר אע"פ שלא נתן באצבע וכפר אע"פ שלא נתן ארבע מתנות אלא שתים שהן ד' וזה אין להקשות דהכא דרשינן וכפר לגמרי ואפילו בשר שרי באבילה ולעיל בפרק שני (דף כו:) דרשינן לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר דיש לחלק בין לכפר בין לוכפר:

כמצליף. תימה ומאי ס"ד דמקשה הא בהדיא קתני הכי בסיפא ביזמא פ' הקריאה לו (דף נג:) דתנן לא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף וי"ל שבא לתרץ דהאי כמצליף במנגדנא והכל במקום אחד וכמו שמפורש בערוך במנגדנא שמרים ידו ואינו מכה עד שיורד ירושלמי מצליף במטברד פי' בערוך שמטה ידו עד שיבורו:

מאי לאו אפלגיה דמוהב. ואם כן מצינו דמים חציין למעלה דמתחלה נתן אקרנות ואחר כך לחצי המזבח. תוספות. ורש"י מפרש בע"א:

ולית

תוספות

הָתָם, חַד קְרָא כּוּלֵּיהּ לְגוּפֵיהּ, וְחַד לְסֻכָּכָהּ. אֲתָאי הִילְבְתָא וּגְרַעְתָּהּ לַשְּׁלִישִׁית, וְאוֹקְמוּהָ אַמַּפַּח. אֶלָּא מֵעַתָּה, וְמֵאָה שְׁבוּעִים שִׁבְעִים, שִׁבְעִים, אַהֲנֵי קְרָא וְאַהֲנֵי מָסוֹרֶת, אַרְבָּעִים וּתְרֵין בָּעֵיָא לְמֵיתַב. שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב בִּנְדָּתָהּ. וְתָנָא מֵיתֵי לָהּ מֵהָכָא וְכִפֶּר וְכִפֶּר וְכִפֶּר, מִפְּנֵי הַדִּין. שֶׁיָּכוֹל וַהֲלֹא דִּין הוּא, נֶאֱמְרוּ דָּמִים דָּמִים לְמַטָּה, וְנֶאֱמְרוּ דָּמִים לְמַעְלָה. מַה מַּתַּן דָּמִים הָאֲמוּרִים לְמַטָּה, שֶׁנִּתְּנָן בְּמַתָּנָה אַחַת כְּיֹפִי. אַף דָּמִים הָאֲמוּרִים לְמַעְלָה, שֶׁנִּתְּנָן בְּמַתָּנָה אַחַת כְּיֹפִי. אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ, נֶאֱמְרוּ דָּמִים בִּפְנִים, וְנֶאֱמְרוּ דָּמִים בַּחוּץ. מַה דָּמִים הָאֲמוּרִים בִּפְנִים, חִיסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם. אַף דָּמִים הָאֲמוּרִין בַּחוּץ, חִיסֵּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם. נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, דָּנִין חוּץ מֵחוּץ וְאֵין דָּנִין חוּץ מִבִּפְנִים. אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ, דָּנִין חַטָּאת וְאַרְבַּע קְרָנוֹת, מֵחַטָּאת וְאַרְבַּע קְרָנוֹת. וְאִל יוֹכִיחַ חוּץ, שֶׁאֵין חַטָּאת וְאַרְבַּע קְרָנוֹת. תַּלְמוּד לוֹמַר וְכִפֶּר וְכִפֶּר וְכִפֶּר (מִפְּנֵי הַדִּין), וְכִפֶּר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא שָׁלֹשׁ. וְכִפֶּר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא שְׁתַּיִם. וְכִפֶּר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא אַחַת. וְהָא, מִיבְּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ. אֲמַר רָבָא בַּר אֲדָא, מָרֵי אַסְבְּרָה לִי, אָמַר קְרָא וְכִפֶּר וְנִסְלַח, זוֹ הִיא בַּפָּרָה זוֹ הִיא סְלִיחָה. אֵימָא, וְכִפֶּר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא שָׁלֹשׁ לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה. וְכִפֶּר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא שְׁתַּיִם לְמַטָּה וְאַחַת לְמַעְלָה. וְכִפֶּר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא אַחַת לְמַעְלָה. אֶלָּא לְמַטָּה. אָמַר רַב אֲדָא בַּר יִצְחָק, אִם כֵּן בִּיטְּלָה תּוֹרַת אַרְבַּע קְרָנוֹת. וְאִי רַחֲמָנָא אָמַר, לִיכְתְּבִינְהוּ. אָמַר רָבָא, אִיהוּ דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ שָׁלֹשׁ, הֲוֵי אוֹמֵר אִלּוּ קְרָנוֹת. אֵימָא, וְכִפֶּר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא אַחַת לְמַעְלָה וְשָׁלֹשׁ לְמַטָּה. לֹא מְצִינוּ דָּמִים שֶׁחֶצְיָן לְמַעְלָה וְחֶצְיָן לְמַטָּה. וְלֹא, וְהָתַנָּן, הַזֶּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה, וְשֶׁבַע לְמַטָּה, כְּמַצְלִיף. מַאי כְּמַצְלִיף, מַהֲוֵי רַב יְהוּדָה, כְּמַנְגְּדָנָא. הַזֶּה עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים,

וליתנייה גבי קולי בית שמאי. פי' רש"י דסבר דשתי מתנות מפגלות ולא אחת דאין מפגלים בחצי מתיר וא"ת אימא מפגלות היינו באחת מהן ולבית הלל בראשונה דווקא הוי מפגלות בחצי מתיר וא"כ אף בפיגול דימנין דהוי חומרא לב"ש אם נתן ראשונה בכתיקה ושניה חוץ לזמנה הוי פיגול ולב"ה אינו פיגול כדאמר במתני' וצ"ל דלב"ש לא מפגלא דהדה ליה למימר בראשונה ולא בשניה ותו י"ל דומיא דמתירות דהיינו דשתיהן דווקא הוי מפגלות והי"ר יצחק כתב דכן מוכח בתוספתא בהדיא א"ר אלעזר בן יעקב דבר זה מקולי בית שמאי ומחזורי בית הלל שתי מתנות שבחטאת מכשירות ומפגלות כיצד אחת שלא בזמנה ונשפך הדם פסול ואין בו כרת דברי ב"ש ובית הלל אומרים פיגול ויש בו כרת אלמא באחת אין בו פיגול לב"ש ומשמע משום דנשפך הדם ולא קרבו כל מתיריו אבל אם לא נשפך הדם ונתן השניה בכתיקה הוי פיגול דמפגלי בחצי מתיר ולא בפי' רש"י ולבית הלל פיגול דקרבו כל מתיריו או שמא אפי' לא נשפך ונתן השני' בכתיקה נמי אינו פיגול לב"ש דאין מפגלין בחצי מתיר ונשפך דקתני משום בית הלל אשמועינן דהיינו קרבו כל מתיריו השתא ממה נפשך בין דברי בית שמאי מפגלין בחצי מתיר הוו לקולא אבתי קשיא לי למה תירץ כי איתשיל בדתירא איתשיל אפי' אי איתשיל בפיגול הוי בית שמאי לחומרא היכא דלא נשפך ונתן ראשונה כתיקנה והשניה בפיגול דמפגלין בחצי מתיר וליכא למימר דנשפך דווקא הוי מקולי ב"ש דלמה ליה למימר בעדיות קולא דנשפך כיון דבלא נשפך הוי חומרא ויש לומר דהאי גוונא אינו שנוי לא במשנה ולא בברייתא בפירוש אבל לישנא דברייתא בנשפך הוי לקולא לבית שמאי לכך פריך ליתני' בעדיות:

הגה"ה הא מני רבי נחמיה היא דאמר שירים.

ולפירוש הקונטרס שנדחה סייעתה דרב פפא קשה דהדה ליה למימר אלא ולפום דיחטא שיניה הוא אליבא דרב פפא והיינו טעמא דכיון דאשכחן לרבי נחמיה דטעון כיבוס היכא דחייב בחוץ לרב פפא נמי כיון דחייב בחוץ בג' מתנות שבחטאת הוא הדין דטעון כיבוס דכיבוס וחיוב חוץ חדא מילתא היא דפשיטא שעל זה לא הוצרך רבייה ופריך אימר דשמעת ליה לר' נחמיה לענין העלאה בו' לענין כיבוס מי שמעת ליה ואם כן לא דייקינן הא מן הראוי ליסוד והוא הדין דלא תידוק הא מן הראוי לקרן ומשני אין החניא בו' ובולה טוגיא לקימני סייעתא דרב פפא עד לבסוף דמשני אלא בי חניא הוה"א בדמים המפנימים דנדחו בדריו (תוספות) ומיהו כל זה אמר רב פפא לקיים בדריו בחטאות הפנימיות ולהכי מחשבה מועלת בהן ומיירי בשירים דמשמע לישנא דברייתא דנשפכים ליסוד ולא בשלש מתנות דיכין דאיירי בפנימיות כך שזה כמו מתנה ראשונה כיון דכל ארבע מעבבות לכולי עלמא ולא הוי קרי להו נשפכין ליסוד ובסיפא לא מצי לפלוגי בדמים

הגה"ה החיצונים דרבי נחמיה היא דחייב בשיריהם בחוץ ואם כן לא מצי למיתני תלתא פטור:

הגה"ה ויש מפרש הא מני רבי נחמיה היא בי' ואתיא סיפא דהא מן הראוי ליסוד כמו רבי נחמיה ורישא דהא מן הראוי לקרן כרבנן ואשכחן בי האי גוונא בפ' שתי הלחם (מנחות דף עה.) דתנא ואפייתו בפנים אלמא תנור מקדש ואין דוחות את השבת אפסלי להו בלינה וכן ברייתא דריש טבול יום (לקמן דף ק:) דיום שמועה כיום קבורה וכו'. ושקיל וטרי עד אלא כי תניא היא בשלש מתנות שבחטאת וגרס אלא בספרים מדויקים והוי סייעתא דרב פפא מדקר בתרייתא ולא מקמייתא ולפי שיטה זו יש ליישב כולה סוגיא ובקונטרס פירש כולה שמעתא בע"א:

הא

מאי לאו אפלגיה דמזבח. כנגד חצי גובהו ואי אפשר לצמצם שלא יהא מקצתם למעלה ומקצתם למטה: **מיהרא.** צדדים: **לא אניחוייה דמזבח.** על גג של מזבח שהיה מטדרו ותחילה מדשן שעליו ומגלה את גגו ועל שמטדרו ומיפקו קרי ליה שהרי כדכתיב ותדהר: **והא איכא שירים.** שנשפכים ליסוד ועיקר המתנות למעלה: **שירים לא מעכבי.** כפרה ואנן בדמים המעכבים קאמרינן דלא מצינו חצייך למעלה וחצייך למטה: **האיכא לימ"ד מעכבי.** לקמן באיזהו מקומן (דף נב.) ועיקר המתנות בקרנות המזבח דהיינו למעלה והשיריים ביסוד מובה החיצוני דהיינו למטה: **בחר מקום.** במזבח אחד: **שתי מתנות שבחטאת מתירות.** כל זמן שלא ניתן שתים לא הותרו אימורין להקטרה ולא הכשר לאכילה: **ומפגלות.** אם נתן שתיהן במחשבת פיגול אבל אחת בשתיקה ואחת במחשבה לא פיגל שאין מפגלין בחצי מתיר: **לתנייה.** לתך פלוגתא בעדיות גבי קולי בית שמאי שכולן נסדרו במשנת עדיות והא נמי קולי ב"ש הוא דלב"ש לא פיגל אלא אם כן חישב בשתיהן ולבית הלל פיגל באחת מהן: **כי איתשיל.** משנה בתר המדרש תחילה ונחלקו עליה בית שמאי וב"ה: **להיתירא איתשיל.** לענין היתר הכשר והאימורין נשאלה שעמד השואל ושאל נתן מתנה אחת בחטאת ונשפך הדם דווקא הוי הראוי לזה ולא הותרו עמדו בית שמאי ופסלו עמדו ב"ה והכשירו דהוו להו ב"ש חומרא ומינה גמרינן דכיון דאינה מתרת לבדה אינה מפגלת: **אמר רבי יוחנן שלש מתנות.** אחרות שבחטאת אין באות בלילה ואע"פ שאינן מעכבים ולאו דזריקה גמורה היא מיהו דם נפסל בשקיעת החמה כדלקמן ואין מעלין לגבי מזבח לכתחילה: **באות לאחר מיתה.** אם נתן מתנה ראשונה ומתו בעליה כבר כפר בראשונה ואין שם חטאת גמורה על הדם עד לפסול משום חטאת שמתו בעליה: **יש מהן בתחלתו.** יש מדברים שבתורת דמים שהשלש מתנות כמתנה ראשונה ויש דברים שהן בתורת שירי הדם: **חוץ.** הזורק אותן בחוץ חייב שהרי ראוים לפנים בתורת זריקה גמורה ואסור לייתנן בלילה דנפסלו מלזרוק והא זריקה היא חוץ חייב עליהן מיתה בפנים וטעונות כלי שרת ומתנה אצבע וכיבוס אם ניתן מדם החטאת על הבגד לאחר שנתן במתנה אחת טעון כיבוס כדתניא ואשר יזה מדמה וגו' כאילו ניתן קודם לכן אבל אם נתן כל מתנותיה ואח"כ ניתן מן השיירים אין טעון כיבוס כדאמרינן בשמעתין אשר יזה פרט ליזה שכבר הוזה: **שיריים.** חטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן מתנה אחת מכל אחד כולן נעשו שירים לשיפך ליסוד אף הנ' כוסות שירים שלהן כמו הראשונים: **בתחלתו.** כמתנה הראשונה: **מיתה.** באות לאחר מיתה כדאמר לעיל: **לא שייא.** בשר שכבר הותר: **ולא מפגלא.** אם נתן הראשונה בשתיקה והשלש במחשבה לא פיגל ובשר בדתנן במתני': **ולא עייל.** אין להם תורת פסול בכניסת פנים שאם נתן מתנה אחת בחוץ והכניס השאר להיכל לא נפסל משום חטאת שנכנס דמה לפנים דכתיב לכפר בקודש (ויקרא ו) בראוי לכפרה הכתוב מדבר: **כבוסו.** בשיריים: **מנא אמינא לה.** דטעונה כיבוס: **ניתו מן הצואר על הבגד אין טעון כיבוס.** דדאמרינן בפרק דם חטאת (לקמן דף צג.) אשר יזה בראוי להוזה יצא זה שלא נתקבל בבלי: **מן הקרן.** משנגע בקרן המוזבח ניתן על הבגד: **או מן היסוד.** משנשפכו שירים ליסוד ניתן מן היסוד לבגד: **אין טעון כיבוס.** דדאמרינן אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה: **הא מן הראוי לקרן.** כל דהו ואפילו שלש מתנות שבחטאת טעון כיבוס: **הא מן הראוי ליסוד.** כגון שירי הדם דראויין לישפך ליסוד: **טעון כיבוס.** בתמיה: **הא מני ר' נחמיה היא בי'.** הא מילתא ש"ס קאמר לה ומסקנא דקושיית היא לאפוקי מדרב פפא כלומר מהא לא אצירא טעמא דיחד דהא רבי נחמיה היא דאפילו בשירים נמי טעון כיבוס: **שיירי הדם.** אף של חטאות החיצונות שהקריבן בחוץ חייב אלמא דם קחשיב להו: **מיהי דהוי אאיברים.** דלאו דמים ניתנו המעלן בחוץ חייב משום דחזו לפנים:

[והתניא

רש"י

[והתניא. בניחותא]: דמים המעונין יסוד. היינו שירים שטעון שפיכת יסוד: מחשבה מועלת בהן. אם חישב בשפיכתן על מנת לאכול בשר למחר ולקמן רמינן עלה: ודמים הנשפכין לאמה. שנפסלו ושופכין אותו לסילון שבעזרה לנחל קדרון: כי תניא התיא. דמחשבה מועלת בהן: בשלש מתנות כו'. וכולה חדא מלתא היא דמסקנא דקושיא היא ולאו שינויא בלומר לא תשמע מיניה דשירים טעון ביכוס ואפ"ה לר' נחמיה דחר בריית בשלשה מתנות שבחטאות: נמעון יסוד. מצות טעינה יסוד עליהם ששופך אותו לסילון שבעזרה לנחל קדרון: ה"ג אלא כי תניא התיא בדמים הפנימיים. ולעולם בשירים וכמ"ד לקמן שירים הפנימים מעבבי הילכך חשיבי לפגל לענין חוץ ולענין ביכוס: ור' נחמיה היא דאמר. אף שירים החיצונים שהקריבן בחוץ חייב ומשום הכי לא מצי לפלוגי בדידה: דלא מתני ליה תלתא פטורי. בחיצונים: לבהדי תלתא חיובי. דתנא בפנימיות דבשלמא בביכוס ובמחשבה מצי לפלוגי אבל בהעלת חוץ לא מצי למיתנייה: רבינא אמר. הא דפרכת לעיל וליטעמיך מן היסוד הוא דאין טעון ביכוס הא מן הראוי ליסוד כו' לאו פירכא היא דמן הקרן מן הקרן ממש קאמר הא מן הראוי לקרן כגון שלש מתנות שבחטאת טעון ביכוס כדרב פפא והא דתנן בהו מן היסוד לאו מן היסוד ממש דתידוק מינה הא מן הראוי ליסוד טעון ביכוס ותקשה לך אלא מן הראוי ליסוד קאמר ואשמעינן דמשבלחה זריקה אין השירים טעון ביכוס דאילו מן היסוד ממש לא איצטריכא ליה דהשתא מן הקרן אמרת לא מן היסוד מיבעי: ואימא אדי ואידי ראוי. וקמ"ל דיש לך ראוי לקרן ואין טעון ביכוס ואיזה זה שלשה מתנות שבחטאת: ראוי לקרן אמרת לא. משנתן מתנה ראשונה ממעטת לבוליה דם מכיבוס: ראוי ליסוד. דבר נגמרו מתנותיו מיבעיא ליה למיתני בתמיה הא מקמייתא אידחי ליה מכיבוס: אלא ואידי מן הקרן קרן ממש. אבל הראוי לקרן כל זמן שלא גמר מתנותיו טעון ביכוס והדר אשמעינן דמן הראוי ליסוד אין טעון ביכוס ולמעוטי שירים דאי מן היסוד ממש לא איצטריכא ליה: ועשה כאשר עשה. בפר העלם דבר לאחר שפי' בו כל מתנות דמו שנה לכתוב ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת וגו' ומקרא שאינו צריך הוא שהרי כל עבודותיו נתפרשו חוץ מיותרת הכבד ושתי הכליות שהוא צריך ללמוד מפר כהן משיח האמור למעלה הימנו והא ליכא למימר דלהכי הדר ואקשינהו להא מלתא דהאי קרא כתיב ביה כפרה ובפר עליהם וגו' ואימורין לא מעבבי כפרה אלא בולה לדרשא וסרסהו דע"כ לא מצי למימר כדכתיב כאשר עשה לדם הפר דמשמע מאחרינא ילוף דלא חסר מידי דניבעי למילפיה אלא ועשה כאשר עשה לבפול באוהרת הזאות שלו והכי משמע כאשר עשה (לו) באשר כתבתי לך כל עשיותיו ושנה עליהם לעכב שאם חיסר בו כן שמעתי במנחות: מתן שבע. על הפרכת שמעכבות בכל מקום לקמן מפרש: מתן ארבע. שאין מעכבות בחטאת החיצונה כדאמרינן לעיל מניין שמעכבות בקרנות הפנימי ולקמן פריך למה לי קרא האי בפילא ועשה כאשר עשה נמי עליידהו קאי דהא אינהו נמי בהדיא כתיבו: תלמוד לומר כן יעשה לו. חזר וכפל ואם אינו לענין מתן שבע תנהו לענין מתן ארבע: לפר זה פר יום הכפורים. להשוותו לפר העלם דבר ולקמיה מפרש למאי הילכתא:

כאשר

זהב וחד למעוטי שירים דלא מעכבי והתם פריך [שפיר] דרבי יוחנן אדרבי יוחנן מההיא דלקמן דקאמר ר' יוחנן דתני ר' נחמיה לדברי האומר שירים מעכבין קשיא:

ועשה לפר כאשר עשה. פי' בקונט' בפר העלם דבר של צבור כתיב ומקרא שאינו צריך הוא שהרי כל עבודותיו נתפרשו בו חוץ מיותרת הכבד ושתי הכליות שהוא צריך ללמוד מפר כהן המשיח האמור למעלה

הימנו

תוספות

הא מני רבי נחמיה היא. דאמר שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב ולא מיתני תלתא פטורי בהדי תלתא חיובי כולה סוגיא דשמעתא משמע דרבי נחמיה מיירי בדמים החיצונים דמקריבן בחוץ חייב ואינן מעכבין דקאמר הכא לר' נחמיה בדמים החיצונים תרי פטורי חד חיובא וכיון דאין מחשבה מועלת בהן ואין טעונין ביכוס א"כ לא מעכבי ועוד דאי שירים הניתנין ליסוד בדמים החיצונים מעכבי א"כ מצינו דמים חציין למטה וחציין למעלה ובחד מקום לא אשכחן דאמר לעיל ועוד מי עדיפי משלש מתנות שבחטאת ועוד אמרינן בסוף השוחט והמעלה (לקמן דף קיב). גבי חטאת שקיבל דמה בשתי בוסות דמוקי לה בר' נחמיה משל למה"ד בו' ומוקי לה בשיעיר נשיא אלמא ר"נ בחיצונות איירי דומיא דשעיר נשיא מיהו הא לא קשיא אע"ג דהשתא איירי בשעיר נשיא מ"מ רישא לא דוי בשעיר נשיא רצ"ל סוגיא דשמעתא אתיא דלא בר' יוחנן וברייתא לא קשיא לר' יוחנן דהא דלא מפליג בדידיה משום דכולה בפנימים קמיירי (תוס') ויש לפרש א"ר יוחנן ר' נחמיה במ"ד שירים הפנימיים מעכבי ואילו היה עושה אותה בחוץ חייב א"כ יש לחייב אף בחיצונים אע"ג דלא מעכבי דגמרי' מאיברים ופדרים ואי פרכת מה לאיברים ופדרים שכן תחילת עבודה שירים פנימים יוכיחו ואי פרכת מה לשיריים הפנימיים שכן מעכבין איברים ופדרים יוכיחו ור"ע דהא שירים הפנימיים קורא אותן תחילת עבודה לקמן (הגהה) ר"ת השיב לו דאמת הוא דר' נחמיה אף בשירים החיצונים מיירי מדקתני שירי הדם סתמא ל"ש פנימים ול"ש חיצונים והכי פי' דשמעתא דסוף השוחט והמעלה (ג"ז שם) והשתא דא"ר אדא בר אהבה מחלוקת בשירים הפנימים אבל חיצונים דברי הכל לא מעכבי וכי קאמר ר' יהודה בשירים הפנימים פירוש כי קאמר דשירים מעכבי מוכלה מכפר היינו בשירים הפנימים וכי תניא התיא בשירים החיצונים פי' התיא דר' נחמיה ור' עקיבא בשירים החיצונים כל זה מדברי רב אדא דלדבריו דרבי עקיבא הש"ס קאמר דמה שאמר ר"ע שירי הדם שירי מצוה הן משמע ל"ש פנימים ולא שנא חיצונים לא קשיא לרב אדא דר"ע לדברי עצמו השיב לך דפליג אדר' יהודה ואית ליה שירים אין מעכבים אפי' בפנימים ורבי נחמיה ס"ל לעולם דפנימים מעכבין ושירים חיצונים אין מעכבין אפ"ה חייבין בחוץ ור' יוחנן היה סובר דאף חיצונים מעכבין לר' נחמיה ובזה לא היה מוקשה דמצא שום תנא דסבר חיצונים מעכבים דודאי איכא שום תנא דאית ליה האי סברא דחיצונים מעכבין אלא בזה איתותב דרבי נחמיה הוה ס"ל דחיצונים מעכבין וטעמא דר' נחמיה דמחייב בחוץ משום עיכובא הוא דהא ודאי ליתיה וק"ל לפר"ת דע"כ ליכא למימר דלא שנא שאימא שירים החיצונים מעכבין כדפרישי' דלא מצינו דמים שחציין למטה וחציין למעלה ועוד דלא אפשר לומר כן לר' נחמיה שירים החיצונים מעכבין כדמוכח בסוף הנראיה לו (יומא דף ס.) דפליגי ר' יהודה ור' נחמיה בדברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ דלרבי יהודה לא מעכבי ולרבי נחמיה מעכבי דמפרש ר' יוחנן דשניהם מקרא אחד דרשו והיתה זאת לכם וגו' וכתיב זאת וכתיב אחת לר' יהודה חד למעוטי בגדי לבן בחוץ וחד למעוטי בגדי זהב בחוץ ולרבי נחמיה חד למעוטי בגדי

מעכבין וכי קאמר ר' נחמיה בשירים הפנימים ועוד קשה דקאמר (א"ר יוחנן) ר' נחמיה בדברי האומר שירים מעכבין והכא אשכחן חיצונים דמקריבן בחוץ וחייב ואינן מעכבין דקאמר הכא לר' נחמיה בדמים החיצונים תרי פטורי חד חיובא וכיון דאין מחשבה מועלת בהן ואין טעונין ביכוס א"כ לא מעכבי ועוד דאי שירים הניתנין ליסוד בדמים החיצונים מעכבי א"כ מצינו דמים חציין למטה וחציין למעלה ובחד מקום לא אשכחן דאמר לעיל ועוד מי עדיפי משלש מתנות שבחטאת ועוד אמרינן בסוף השוחט והמעלה (לקמן דף קיב). גבי חטאת שקיבל דמה בשתי בוסות דמוקי לה בר' נחמיה משל למה"ד בו' ומוקי לה בשיעיר נשיא אלמא ר"נ בחיצונות איירי דומיא דשעיר נשיא מיהו הא לא קשיא אע"ג דהשתא איירי בשעיר נשיא מ"מ רישא לא דוי בשעיר נשיא רצ"ל סוגיא דשמעתא אתיא דלא בר' יוחנן וברייתא לא קשיא לר' יוחנן דהא דלא מפליג בדידיה משום דכולה בפנימים קמיירי (תוס') ויש לפרש א"ר יוחנן ר' נחמיה במ"ד שירים הפנימיים מעכבי ואילו היה עושה אותה בחוץ חייב א"כ יש לחייב אף בחיצונים אע"ג דלא מעכבי דגמרי' מאיברים ופדרים ואי פרכת מה לאיברים ופדרים שכן תחילת עבודה שירים פנימים יוכיחו ואי פרכת מה לשיריים הפנימיים שכן מעכבין איברים ופדרים יוכיחו ור"ע דהא שירים הפנימיים קורא אותן תחילת עבודה לקמן (הגהה) ר"ת השיב לו דאמת הוא דר' נחמיה אף בשירים החיצונים מיירי מדקתני שירי הדם סתמא ל"ש פנימים ול"ש חיצונים והכי פי' דשמעתא דסוף השוחט והמעלה (ג"ז שם) והשתא דא"ר אדא בר אהבה מחלוקת בשירים הפנימים אבל חיצונים דברי הכל לא מעכבי וכי קאמר ר' יהודה בשירים הפנימים פירוש כי קאמר דשירים מעכבי מוכלה מכפר היינו בשירים הפנימים וכי תניא התיא בשירים החיצונים פי' התיא דר' נחמיה ור' עקיבא בשירים החיצונים כל זה מדברי רב אדא דלדבריו דרבי עקיבא הש"ס קאמר דמה שאמר ר"ע שירי הדם שירי מצוה הן משמע ל"ש פנימים ולא שנא חיצונים לא קשיא לרב אדא דר"ע לדברי עצמו השיב לך דפליג אדר' יהודה ואית ליה שירים אין מעכבים אפי' בפנימים ורבי נחמיה ס"ל לעולם דפנימים מעכבין ושירים חיצונים אין מעכבין אפ"ה חייבין בחוץ ור' יוחנן היה סובר דאף חיצונים מעכבין לר' נחמיה ובזה לא היה מוקשה דמצא שום תנא דסבר חיצונים מעכבים דודאי איכא שום תנא דאית ליה האי סברא דחיצונים מעכבין אלא בזה איתותב דרבי נחמיה הוה ס"ל דחיצונים מעכבין וטעמא דר' נחמיה דמחייב בחוץ משום עיכובא הוא דהא ודאי ליתיה וק"ל לפר"ת דע"כ ליכא למימר דלא שנא שאימא שירים החיצונים מעכבין כדפרישי' דלא מצינו דמים שחציין למטה וחציין למעלה ועוד דלא אפשר לומר כן לר' נחמיה שירים החיצונים מעכבין כדמוכח בסוף הנראיה לו (יומא דף ס.) דפליגי ר' יהודה ור' נחמיה בדברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ דלרבי יהודה לא מעכבי ולרבי נחמיה מעכבי דמפרש ר' יוחנן דשניהם מקרא אחד דרשו והיתה זאת לכם וגו' וכתיב זאת וכתיב אחת לר' יהודה חד למעוטי בגדי לבן בחוץ וחד למעוטי בגדי זהב בחוץ ולרבי נחמיה חד למעוטי בגדי

וְהַתַּנְיָא, דְּמֵי הַמְּעוּנִין יְסוֹד, טְעוּנִין כִּיבּוּס, וּמַחֲשָׁבָה מוֹעֶלֶת בָּהֶן, וְהַמַּעֲלֶה מֵהֶן בַּחוּץ, חַיָּב. וְדָמִים הַנִּשְׁפָּכִין לָאַמָּה, אֵין טְעוּנִין כִּיבּוּס, וְאֵין מַחֲשָׁבָה מוֹעֶלֶת בָּהֶן, וְהַמַּעֲלֶה מֵהֶן בַּחוּץ, פָּטוּר. מַאן שְׁמָעַת לֵיהּ דְּאָמַר, מַעֲלֶה מֵהֶן בַּחוּץ חַיָּב, רַבִּי נְחֶמְיָה הִיא, וְקָאָמַר טְעוּן כִּיבּוּס, וּמַחֲשָׁבָה מוֹעֶלֶת בָּהֶן. וְהַתַּנְיָא, יָצְאוּ שִׁירַיִם, וְהִקְטָרַת אֵימוּרִין, שֶׁאֵין מְעַכְּבִין אֶת הַכַּפָּרָה, שֶׁאֵין מַחֲשָׁבָה מוֹעֶלֶת בָּהֶן. כִּי תַּנְיָא הַהִיא, בִּשְׁלֹשׁ מַתָּנוֹת שֶׁבַּחַטָּאת. אִי הָכִי, טְעוּנִין יְסוֹד, לַמָּה לִי אוֹתָן. אֵימָא, נִיטְעָנִין יְסוֹד. וּמַחֲשָׁבָה מוֹעֶלֶת בָּהֶן, הָאֲמַרַת לֹא שָׁנְיָא וְלֹא מְפַגְּלָא, וְלֹא עַיְילָא לְגַוָּאוֹ, כְּסוֹפָן. אֶלָּא, כִּי תַּנְיָא הַהִיא, בְּדָמִים הַפְּנִימִים. אֲבָל בְּדָמִים הַחִיצוֹנִים, מַאי, פָּטוּר, אַדְּתָנֵי דָּמִים הַנִּשְׁפָּכִין לָאַמָּה, לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידָהּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּדָמִים הַפְּנִימִים, אֲבָל בְּדָמִים הַחִיצוֹנִים, פָּטוּר. הָא מַנִּי, רַבִּי נְחֶמְיָה הִיא, דְּאָמַר שְׁיָרֵי הַדָּם שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ, חַיָּב. וְלֹא מָתְנֵי לֵיהּ תִּלְתָּא פְּטוּרֵי, לְבַהְדֵי תִּלְתָּא חִיּוּבֵי. רַבִינָא אָמַר, מִן הַקֶּרֶן מַמָּשׁ. מִן הַיְסוֹד, מִן הָרָאוּי לַיְסוֹד. אָמַר לֵיהּ רַב תַּחְלִיפָא בַּר גָּוָא לְרַבִינָא, אֵימָא, אִידִי וְאִידִי רָאוּי הוּא. הַאי מַאי, הַשְׁתָּא רָאוּי לַקֶּרֶן, אָמַרַת לֹא. רָאוּי לַיְסוֹד, מֵאבָעְיָא. אֶלָּא 'מִן הַקֶּרֶן' מִן הַקֶּרֶן מַמָּשׁ, 'מִן הַיְסוֹד' מִן הָרָאוּי לַיְסוֹד: כָּל הַנִּיתָּנִין עַל מִזְבַּחַ הַפְּנִימִי כוּ': תָּנוּ רַבָּנָן 'וְעָשָׂה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה', מַה בָּא לְלַמֵּד, לִכְפּוֹל בְּהֶזָּאָתוֹ. וְלִמֵּד שֶׁאִם חִיסֵּר אַחַת מִכָּל הַמַּתָּנוֹת, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם. אֵין לִי אֶלָּא מַתָּן שֶׁבַע שֶׁמְּעַכְּבוֹת בְּכָל מָקוֹם, מַתָּן אַרְבַּע מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'כֵּן יַעֲשֶׂה לְפָר', זֶה פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים.

'כאשר

תוספות

הימנו והא ליכא למימר דלהכי הדר ואקשינהו להא מילתא דהא קרא כפרה כתיב ביה וכפר עליהם ואימורין לא מעכבי כפרה משמע לפר׳ דאי הוה מצינו לאוקומי לעבודת דם לא הוה מוקמינא ליה לכפול בהזאות וקשה לר׳ שמעון בסמוך קמיבעי למימר דאיצטריך כן יעשה למתן ארבע (אפ״ה מצי נמי לכפול בהזאה דועשה לכפול כל מה דאמר בענין אתא) דלא כתב מתן ד׳ בהעלם דבר ומקרנות דכהן משיח למד ואם כן אימא איצטריך ועשה כאשר עשה למתן ד׳ וא״כ מנא ליה לכפול בהזאות לכך נראה דועשה לכפול לכל מה שאמור בענין אתיא וא״ת א״כ מצי נמי קאי אמתן ד׳ לכפול בהזאות דועשה לכפול כל מה דאמר בענין אתיא ור״ל דועשה לא משמע להוסיף בפר העלם שתי מתנות הכתובות בכהן משיח דאין ניכר שיהא חסר שום הזאה אלא הנך שתים דפר העלם היינו אותן שתים דמשיח וקשה דילמא ועשה כאשר עשה אתי לאת בדם וטבילה דלא כתיב בפר העלם וכתיב בפר כהן לפירוש רש״י ולא לכפול בהזאות י״ל דאת בדם וטבילה אין זה חסרון עבודה אלא תיקון עבודה ולא שייך בהו ועשה כאשר עשה. ברו״ך: **לפר** זה פר יום הכפורים. לקמן אמר לא נצרכא אלא לאת בדם וטבילה אבל לעכב לא איצטריך דחוקה כתיבא ביה וגם וכלה וכפר דרשינן מיניה אם כלה כפר ותימה ולמה ליה ועשה לכפול בהזאות תיפוק לי מדאיתקש לפר יום הכפורים ועוד קשה דלרבי יהודה דריש לקמן וכלה מכפר אם בלה כיפר ואם לא בלה לא כיפר לומר דמתנות יום הכפורים מעכבות תיפוק לי מהיקישא דפר העלם דבר ומיהו לההוא לישנא דאמר בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נב:) ופרק הוציאו לו (יומא דף ס:) דלרבי יהודה שירים מעכבים ניחא אבל להאי דאמר משמעות דורשין איכא בינייהו ושירים לא מעכבי לרבי יהודה קשה דלעכב בהזאות לא צריך וכלה מכפר דמפר העלם נפקא ויש לומר דאיצטריך וכלה לשבע הזאות שעל שהרו דליתנהו בפר העלם (תוספות עד ושעירי ראשי חדשים) ואם תאמר היא גופה נילף בפר העלם דבר בהיקישא וכ״ת דפר יום הכפורים הוא דאיתקש לפר העלם דבר ולא פר העלם לפר יום הכפורים הא ליתא דהא ילפינן יותרת ושתי הכליות בפר העלם מפר כהן משיח דאתו מייתרא דהאי קרא וכן לר״ש בסמוך ילפינן ארבע מתנות בהעלם מכהן משיח הכי נמי נילף עיכובא בהעלם מפר יום הכפורים הילכך נראה לי ועשה דאתי לעיכובא ללמד בכהן משיח ושעירי עבודה זרה דבתיבי בהאי קרא מייתורא לומר דמתנותיהם מעכבי דקרבנות דאתי מריבויא דהאי קרא לא ילפינן זה מזה אבל לפירוש רש״י דלקמן אינו יכול להיות תירוץ זה דפירש את בדם לא כתב בהעלם כי אם בכהן משיח וילפינן יום הכפורים ממשיח וכיון דקרבנות דאתו מריבויא גמרינן מהדדי אם כן לישתוק מועשה וניגמר עיכובא מכולהו מפר יום הכפורים מיהו פרש״י אין נראה לר״ת דמפרש לקמן. ברו״ך. ועוד נ״ל דודאי פר העלם לא ילפינן עיכובא מפר יום הכפורים שדרי אותן פרשיות דחוקות זו מזו אבל פר העלם מפר כהן משיח ילפינן שפיר ליותרת ולשתי הכליות למתן ארבע שמסומכות הפרשיות זו אצל זו. ברוך. לפירוש זה ניחא דלהכי לא ילפינן שבע על שהרו מפר יום הכפורים לפי שהפרשיות דחוקות זו מזו אבל להאי מהאי לפר דמיותר למידרש יום הכפורים דילפינן ביה דינין של העלם ולפירוש רש״י נמי דילפינן פר העלם שפיר מפר כהן משיח הא דלא ילפינן שבע דעל שהרו ושמונה דעל הפרכת בפר העלם מפר יום הכפורים היינו טעמא כיון דכתיב ביה והזה שבע על הפרכת וגם ונתן על קרנות אם הוספת לא נתקיים הפסוק ונראה הפסוק שקר אבל ארבע דילפינן בקרנות ממנשיח משום דקרנות משמע שפיר טובא לכל הקרנות אחת דהיינו ארבע ובשעירי עבודה זרה דיליף משל העלם ויהבינן שבע דעל הפרכת מהיקשא וכן שעירי הרגלים אי לאו מיעוטא משום דלא נכתב בהו כלל עבודת דם אלא כתובין סתם וא״כ אין זה שתירת פסוק ובאימורין דכתיב כל חלבו ואנן מוסיפין יותרת ושתי כליות משום דליכא שום הקטרה בלא יותרת ושתי הכליות. ברו״ך:

ושעירי ראשי חדשים. ואם תאמר והיאך יכול לרבותו והלא חטאת דראש חדש נאכל היה כדתניא דרש דרש משה והנה שורף ויש לומר שעל זה הוא בא לדקדק דנידרוש משה מדהא שיהא בשריפה כפנימים: **וכפר** אע״פ שלא סמך. אע״ג דלא מעכבא בעלמא הוה אמינא דמעכבא הכא כדפי׳ בקונטרס משום דועשה כאשר עשה עלייהו קאי ומיהו לקטרת אימורים לא איצטריך דלא מעכבי בשום מקום דאחר שהוכשר יחזור ויפסל ולא דמי לסמיכה דהויא קודם עבודת הדם ושיריים נמי עבודת הדם נינהו ומעכבי לכמה תנאי: **ונסלח** אע״פ שלא נתן שירים. וא״ת תיפוק לי מהא דדרשינן בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נב:) בפר כהן משיח ואת כל הדם ישפך נתקו הכתוב ועשאו שירי מצוה לומר שירים אין מעכבין וה״נ נדרוש ישפך דפר העלם ויש לומר דהני מילי בפר כהן משיח כדפרישית לקמן בקונטרס מדשינה בהילוך לשונו שבכל העבודות של כהן משיח כתיב ולקח והזה ונתן ומכן אל כתיב ושפך את דמו (על) |אלן| יסוד אלא בסתם ישפך שינה במשמעו לנתקן אבל הכא בפר העלם לא שינה הכתוב לא כתיב ושפך נמי יתן לחכי איצטריך ונסלח מדאיתקש פר כהן משיח לפר העלם לא מצי למילף התם דלא מעכבי כיון דשינה עליו הכתוב כדקאמרת התם ק״ו לפר כהן משיח מעתה יכול יעכבנו דמאי דכתב בגופיה הוי כאילו שנה לעכב כיון דאפילו לא הוה כתב אתי מק״ו וקשיא לי דונסלח בפר העלם למה לי נילף מכהן משיח דשירים לא מעכבי וכי תימא לא ילפינן קולות הא ילפינן חומרות אמין דלא חיי״ן. ברו״ך:

ומכשיר אני בסמיכה ושירים שאין מעכבין בכל מקום. דלכל הפחות חטאות החיצונות מודו כולי עלמא דשירים לא מעכבי אבל להזאות לא אשכחן בשום מקום שלא יעכבו ולפירוש רבינו תם דאיכא תנא דאמר שירים החיצונים מעכבי קשה לההוא תנא מנא לן לפסול בהזאות ולהכשיר בשירים ושמא לא דריש ונסלח תדע דלמאן דאמר נמי שירים הפנימים מעכבי על כרחין בכל פנימים קאמר מדקאמר מחלוקת בשירים הפנימים אבל בשירים החיצונים כו׳ ולא קאמר מחלוקת בשירים דיוה״כ אבל בשאר פנימים לא מעכבי:

מתן

רש״י

כאשר עשה (לדם) לפר. לאו כאשר עשה קדרישו שהרי כבר סירסו ודרשו אלא לפר קדרישו: **זה פר כהן משיח.** האמור בפרשה דלעיונה ולא נכפל לכך חזר והקישן יחד שלימד עיכוב חיסור מתנותיו מזה: **אלו שעירי עבודה זרה.** להביאן בדין פר העלם דבר ליטעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב ולישרף חוץ לשלש מחנות לפי שבמקומו לא נתפרשו הלכותיו בפרשת שלח לך: **יכול שאני מרבה שעירי הרגלים וראשי חדשים.** להיות פנימים ונשרפין: **ת״ל כן יעשה לו.** לזה ולא לאחר: **מרבה אני שעירי עבודה זרה.** לתורת פר העלם דבר: **שטכפרין על עבירת מצוה ידועה.** כמותו ששניהם באין על חטא הידוע ומוציא אני של רגלים שלא היו שוין לו שהרי אין דומין לו בכפרתו שאלו באין על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שנטמא ונכנס למקדש ואינו מכיר ולא הודע לו לא טומאתו ולא כניסתו כדאמרינן בשבועות (דף ב.): **וכפר.** וכפר מכל מקום: **אע״פ שלא סמכו. עליו זקנים: ונסלח אע״פ שלא נתן שירים.** ליסוד מזבח החיצון דלא תימא הואיל וכתיבא בה בהדיא כפילה דועשה כאשר עשה נמי עליהו קאי הילכך מעטינהו קרא: **שמעכבות בכל מקום.** כדמפרש לקמיה בפרה ובנגעים: **סמיכה לא מעכבא בעלמא.** כדאמרינן בפרק קמא וסמך ונרצה וכי סמיכה מכפרת וכו׳: **שפיכת שיריים לא מעכבא.** בתחבת החיצונה לדברי הכל:

בפרה

אמר

'בַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר' וֶה פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, 'הַחַטָּאת' אֵלּוּ שְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. 'יָכוֹל שֶׁאֲנִי מַרְבֶּה אַף שְׂעִירֵי הָרַגְלַיִם וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, תַּלְמוּד לוֹמַר 'לוֹ'. וָמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת אֵלּוּ, וְלְהוֹצִיא אֶת אֵלּוּ, אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב וּמִיעֵט. מַרְבֶּה אֲנִי אֶת אֵלּוּ שֶׁמְּכַפְּרִין עַל עֲבֵירַת מִצְוָה יְדוּעָה, וּמוֹצִיא אֲנִי אֵלּוּ שֶׁאֵין מְכַפְּרִין עַל עֲבֵירַת מִצְוָה יְדוּעָה. 'וְכִפֶּר' אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא סָמְכוּ. 'וְנִסְלַח', אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן שִׁירִים. וּמָה רָאִיתָ לִפְסוֹל בַּהַזָּאוֹת, וְלְהַכְשִׁיר בִּסְמִיכָה וְשִׁירִים. [אֲנִי] מַכְשִׁיר אֲנִי בִּסְמִיכָה וְשִׁירִים, שֶׁאֵין מְעַכְּבוֹת בְּכָל מָקוֹם.

בפרה. והזה אל נכח פני אהל מועד וגו' וכתב חוקה לעיכובא: **בנגעים.** בלוג שמן של מצורע והזה מן השמן באצבעו וגו' וכתיב זאת תהיה תורת המצורע (ויקרא יד) וכל הוייה עיכובא: **דכתיבי.** בהדיא: **וכפילן.** תעשה כאשר עשה: **מתן ארבע נמי כתיבן בחדיא וכפילן.** דועשה כאשר עשה אבולה מילתא קאי ומדהיכא תיתי למעוטינהו: **לא נצרכא אלא לר"ש.** דאמר לא כתיב ביה אלא שתים ושתים אחרות בהקישא דהאי קרא איתקוש פר כהן משיח ופר העלם דבר כדאמרן לפר זה פר כהן משיח הילכך אי לא בהדדי כפליתו לא הוו כפולין: **למעלה.** בפר כהן משיח: **למטה.** בפר העלם: **קרן קרנות.** מדמצי למיכתב קרן וכתב קרנות הויא שתים דאית ליה לר"ש יש אם למקרא וחוזרים ומלמדים זה מזה בהיקש: **הרי הוא. אומר.** בשניהם על קרנות מזבח קטרת סמים אשר לפני ה' אשר באהל מועד והאי באהל מועד יתירא הוא דהא כתיב אשר לפני ה' ולמדך על כל הקרנות שבתוך ההיכל צריך ליתן: **סמיכה** ושפיכת שירים לא נאמרו בפרשת אחרי מות: **ת"ל כן יעשה.** לדבות פר יוה"כ לסמיכה ושירים דהא פר יוה"כ בהאי קרא כתיב כדאמר לפר זה יוה"כ: **והאמרת לפר כו'.** וכיון דאיתקש להאי איתרבו להו סמיכה ושירים בהיקשא ולמה לי תו כן יעשה: **ס"א אמינא.** כי איתקש לעבודה דמעבדא כפרה הוא דאיתקש כדכתיב וכפר בהאי קרא ולרבויי בי' את בדם וטבילה בדמפרש לקמן: **נפחתה.** תקרת עליותיו וגגו תו לאו אהל הוא: **מאחר.** נפקא ליה ארבע קרנות מאשר דמצי למכתב אשר לפני ה' באהל מועד למה לי (למיהדר) למיכתב אשר אלא על כל הקרנות אשר באהל דהאי אשר בתרא משום מזבח לא איצטריך למיכתביה: **לר' יהודה נמי.** אע"ג דכתיבי מתן ארבע בהדיא וכפילן בועשה כאשר עשה: **איצטריך.** כן יעשה לרבוויינהו שיעבבנו: **מ"ד אמינא** דכתיבי **ושירי הדם.** דפר העלם גופיה דכתיבן וכפילן ולא מעבבי כדאורמינא עיליוייהו מיעוטא דוכפר ונסלח משום טעם דאין מעבבות בכ"מ: **מתן ארבע.** שאין מעבבות בחטאת החיצונה נמי לא ליעבבו דנימעטו נמי מוכפר ונסלח: **קס"ל.** (דלעניו סמיכה ושירים שאין מעכבין בכ"מ קא חשיב להו כפרה) דאילו סמיכה ושירים אפילו עקרינהו לגמרי לא מעכבי ואילו מתן ארבע חדא מינייהו מעכב בחטאת החיצונה הילכך מייתינן לכולהו לעיכובא מוכן יעשה: **למאי הילכתא לעכב.** דהא לא כתיבן וכפילן ביה ואיצטריך לאקשויי: **פשיטא.** (לא) גרסינן גבי פר יוה"כ: **לעכב.** שיהו כל המתנות מעכבות: **כתיב.** בסוף פרשת אחרי מות והיתה זאת לכם לחוקת עולם וגו': **לרבי יהודה.** בפ' הוציאו לו (יומא דף ס.): **דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן מכפרים.** מתנות וקטרת שעל בין הבדים: **הקריבו מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום.** דחוקה עליידו כתיב: **אבל דברים הנעשין בבגדי לבן מכחנין.** כגון מתנות פר ושעיר שעל הפרכת: **הקדים שעיר לפר מה שעשה עשוי.** דחוקה לאו עליידו כתיב והתם מפרש טעמיידו: **אימא מדכסדרן לא מעכבי.** אלמא חוקה עליידו קיימא מנין הזאות גופייהו נמי לא ליעכב אם חסר מהן: **קס"ל.** הזיקשא דהכא: **ומי מצית אמרת הכי.** דלר' יהודה עיכובא מהכא ילפי: **וכלה מכפר.** קרא יתירא הוא דלא הוה ליה למיכתב אלא והקריב את השעיר החי: **אם כיפר.** כפרה המעבדה בשאר מקומות כגון מתנת דמים מתן שבע ומתן ד': **כילה.** אע"פ שלא שפך שירים ליסוד מוכח חיצון: **מפני מה לא נדרוש.** המקרא כסדר מכתבו ונאמר אם כילה הכל אפילו שפיכת שירים כיפר: **ואם לא כילה לא כיפר.** והכי מפרש בסדר יומא דשירים מעכבין איכא ביניייהו אלמא עיכוב לר' יהודה מהכא נפקא: **לא נצרכא.** האי דמקיש פר יוה"כ לפר העלם דבר ולפר כהן משיח: **אלא לאת בדם ובטבילה.** דבפר כהן משיח כתיב וטבל והכהן את אצבעו בדם ואי קשיא בהאי

קרא

מתן ארבע נמי כתיבן וכפילן אמר רבי ירמיה לא נצרכה כו'. תימה כיון דבכתיבן וכפילן תליא מילתא אמאי תלי רבי טעמא בשהמעבדות בכל מקום ויש לומר דלא תימא דעילף מתן ארבע ממתן שבע וא"ת מתן שתים לכל הפחות כתיבן וכפילן ואפילו לר"ש ואם כן נילף אינך שתים מניהו (תוספות) נראה לי דאחת דכתיבה בעלמא ומינה לא נילף ומן השניה דכתיבה לא נילף השתים הנוספות דתרתי מחדא לא ילפינן ע"ש: **לא** נצרכה אלא לר"ש דתניא בו'. פירש בקונטרס דר"ש אית ליה יש אם למקרא וכן ודאי שמעינן ליה בפ"ק דסנהדרין (דף ד.). גבי בסכת בסכת והא דשמעינן בפ"ק דקדושין (דף יח:) דדריש תרוויהו יש אם למקרא ולמסורת גבי בבגדו בה משום דהתם אפשר לקיים שניהם אבל כאן אי אפשר לדרוש שניהם אבל לר"ע קשה דלא דריש התם תרוויהו ובפ' כל שעה (פסחים דף לו.). גבי על לחם עוני דריש מקרא ומסורת ובפ' לולב הגזול (סוכה דף ד:) תנן נמי ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד בו' ודרשי בגמ' לולב אחד מדבתיב כפת וי"ל דנחי דר"ע ס"ל מקרא (ומסורת) עיקר מ"מ לדרשא פורתא דרשינן ליה למסורת ומיהו קשה מר"ש דהכא סבירא ליה יש אם למקרא מבסוף כיצד צולין (פסחים דף פו:) גבי בבית אחד יאכל קסבר יש אם למסורת וההיא דיותן דומיא דכי יתן ועובד דומיא דעבד ישמע ישמיע ולא תשא ולא תשיא אומר ר"ת דבהנהו ב"ש מודו שהמקרא והמסורת שניהם משמעותם א' ולא שייכי לפלוגתא (בין מקרא למסורת דמקרא ומסורת): **למטה** הוא אומר קרן קרנות ארבע דברי ר"ש. וא"ת בין דהזקשו בזו ובזו גבי הזאות נמי א"כ ניבעי אריבוכר ור"י דלא דמי דמתן ד' אשבחן אבל הזאות אתא אריבוכר לא אשכחן בשום מקום (תוספות) ועוד י"ל דקרנות טובא נמי משמע ואם נאמר ארבע אין זה סתירת הפסוק אבל גבי הזאות כתיב והזה שבע ולא יותר:

לסמיכה ושירי הדם. בפ' איזהו מקומן (לקמן דף נב.) דריש מדבתיב הפר (ולימד) על פר יוה"כ שטעון מתן דמים ליסוד ותימה להוהא תנא סמיכה מנא לית ליה ר"ל דבתורת כהנים דריש מדבתיב וסמך על ראש הפר לרבות פר יוה"כ לסמיכה: ואפ' נפקא ליה להוהא תנא מהיקשא דהכא יותרת ושתי הכליות אע"ג דלא מעבדי כפרה מ"מ שירים לא נפקי דגרעי דכאמור בסוף השוחט והמעלה (לקמן דף קיא.) דאימורים תחילת עבודה ושירים סוף עבודה: **אשר** לא דריש. לעיל פירשתי בריש פ"ב (דף יח: ד"ה ואידך): **אבי** אמר לרבי יהודה נמי איצטריך. תימה הא שמעינן ליה לרבי יהודה דשירים הפנימים מעכבי לחד אמורא בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נב:) ובפרק הוציאו לו (יומא דף ס:) הך ברייתא קתני ונסלח אע"פ שלא נתן שיריים על כרחין דלא כוותיה וכיון דשיריים מעכבין כל שכן מתן ארבע וכי תימא דהני מילי בשיריים דיוה"כ דגלי קרא ובלה מכפר לא משמע הכי בדפרישית מדלא קאמר מחלוקת בשיריים של יוה"כ אלא מפליג בין פנימים לחיצונים ובשום מקום לא מצינו שמחלק בפנימים ועוד קשה הא דקאמר לעיל סד"א הני מילי עבודה דמעבדא כפרה כו' הא לר' ברחין שיריים לרבי יהודה מעבבי כפרה ונראה דהך סוגיא אתא כריב"ל דאמר משמעות דורשין איכא ביניייהו ולית ליה לר' יהודה שיריים מעכבין ור' יוחנן דאית ליה לר' יהודה שיריים מעכבי איצטריך וכן יעשה לסמיכה לבד:

אמר רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא לרבי יהודה. כאביי ס"ל דלר' ירמיה לעיל לא מיתוקמנא בר' יהודה דר' יהודה דריש לן יעשה לסמיכה ושיריים והך ברייתא מוקמא ליה למתן ארבע:

לא נצרכה אלא לאת בדם ובטבילה. פי' בקונטרס דלא כתיב בדם בפר העלם אלא בפר כהן משיח כתיב ולפינן מיניה פר יוה"כ דאיתקש בהאי

קרא

אָמַר מָר, אֵין לִי אֶלָּא מַהַן שֶׁבַע, שְׁמַעְבְּעוֹת בְּכָל מָקוֹם. הֵיכָא, אָמַר רַב פָּפָּא, בְּפָרָה וּבְנִגְעִים. מַתַּן אַרְבַּע מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳כֵּן יַעֲשֶׂה׳. מַאי שְׁנָא מַתַּן שֶׁבַע דִּכְתִיבָן וְכִפְלָן, וְכִפְלָן, מַתַּן אַרְבַּע נַמִּי כְּתִיבָן וְכִפְלָן. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּתַנְיָא, לְמַעְלָה אוֹמֵר, ׳קֶרֶן׳ ׳קַרְנוֹת׳ שְׁתַּיִם, לְמַטָּה הוּא אוֹמֵר, ׳קֶרֶן׳, ׳קַרְנֹת׳ אַרְבַּע, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר ׳בְּאֹהֶל מוֹעֵד׳, עַל כָּל הָאָמוּר בְּאֹהֶל מוֹעֵד. וְרַבִּי יְהוּדָה, ׳כֵּן יַעֲשֶׂה׳ מַאי עָבֵיד לֵיהּ. מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבָּנָיֵא, לְפִי שֶׁלֹּא לִמְּדָנוּ לְפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסַמְכָה וּשְׁיָרֵי הַדָּם, מִנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר ׳כֵּן יַעֲשֶׂה׳. וְלִפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, לֹא לִמְּדָנוּ, הָא אָמְרַת ׳לְפַר׳ זֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים. אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, חָנִי מִילֵּי עֲבוֹדָה דְּמַעְבְּדָא כַּפָּרָה, אֲבָל עֲבוֹדָה דְּלָא מְעַבְּדָא כַּפָּרָה, אֵימָא לֹא. קָא מַשְׁמַע לָן. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי ׳בְּאֹהֶל מוֹעֵד׳, מַאי עָבֵיד לֵיהּ. ׳בְּאֹהֶל מוֹעֵד׳ מִבָּעֵי לֵיהּ, שֶׁאִם נִפְחֲתָה תִּקְרָה שֶׁל הֵיכָל, לֹא הָיָה מְזֵה. וְאִידָךְ, ׳מִ־אֲשֶׁר׳. וְאִידָךְ, ׳אֲשֶׁר׳ לֹא דָּרַשׁ. אַבַּיֵי אָמַר, לְרַבִּי יְהוּדָה נַמִּי אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, מִידֵי דַּהֲוָה אַסְמִיכָה וּשְׁיָרֵי הַדָּם, דְּאַף עַל גַּב דִּכְתִיבָן וְכִפְלִין, לֹא מְעַכְּבָא. מַתַּן אַרְבַּע נַמִּי לֹא תִּתְעַכַּב, קָא מַשְׁמַע לָן. ׳לְפַר׳ זֶה פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים, לְמַאי הִילְכְתָא. אִי לְעַכַּב, פְּשִׁיטָא, ׳חוּקָה׳ כְּתִיבָה בֵּיהּ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר כִּי כְּתִיבָה ׳חוּקָה׳, אַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים בִּבְגָדֵי לָבָן בַּפָּנִים, שֶׁאִם הִקְרִיבוּ מַעֲשֶׂה לַחֲבֵירוֹ, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם. אֲבָל דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים בִּבְגָדֵי לָבָן בְּחוּץ, הִקְרִיבוּ מַעֲשֶׂה לַחֲבֵירוֹ, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. אֵימָא, מִדְּכִסְדְּרָן לֹא מְעַכְּבִי, הָנָאוֹת נַמִּי לֹא מְעַכְּבִי, קָא מַשְׁמַע לָן. מַתְקִיף לָהּ רַב פָּפָּא, וּמִי מְצֵית אָמְרַת הָכִי, וְהָתַנְיָא, ׳וְכִלָּה מְכַפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ׳, אִם כִּיפֵּר כִּילָּה, וְאִם לֹא כִּיפֵּר לֹא כִּילָּה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מִפְּנֵי מָה לֹא נֹאמַר, אִם כִּילָּה כִּיפֵּר, וְאִם לֹא כִּילָּה לֹא כִּיפֵּר. אָמַר רַב פָּפָּא, לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְאַת בְּדָם וּבְטְבִילָה. אָמַר רַב אָחָא בַּר יַעֲקֹב, לֹא נִצְרְכָה [אֶלָּא] לְהַכְשִׁיר

קרא עם יום הכפורים לפר העלם הוא דאיתקש קא מישתעי קרא ובפר העלם לא כתיב את בדם וטבילה הא אמרן כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח אלמא לפר כהן משיח נמי איתקוש ובפר יום הכפורים כתיב את בדם וטבילה ולא כתיב בדם דהכי כתיב וולקח מדם הפר באצבעו ואקשינ' להאי ללמוד הימנו הילכות ריבוייא של את והילכות בדם וטבילה כדמפרש: [להכשיר אמין.]

אָמִין שֶׁבָּאֶצְבַּע. 'בְּדָם' שֶׁיֶּהֱא בְּדָם שִׁיעוּר טְבִילָה מַעֲיקָרָא. 'וְטָבַל' וְלֹא מַסְפֵּג. 'וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב 'בַּדָּם', דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא 'וְטָבַל', הָוֶה אָמֵינָא, אַף עַל גַּב דְּלֵיכָא שִׁיעוּר טְבִילָה מַעֲיקָרָא. כָּתַב רַחֲמָנָא 'בַּדָּם'. וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא 'בְּדָם', הָוֶה אָמֵינָא אֲפִילּוּ מַסְפֵּג. כָּתַב רַחֲמָנָא 'וְטָבַל'. מִמַּה קְטָרֶת סַמִּים, לְמָה לִי. שֶׁאִם לֹא נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ בִּקְטוֹרֶת הַסַּמִּים, לֹא הָיָה מַזֶּה. תַּנָּיָא בְּוָותֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, 'וְעָשָׂה' 'כַּאֲשֶׁר עָשָׂה', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'לַפָּר'. לְרַבּוֹת פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים לְכָל מַה שָּׁאָמוּר בָּעִנְיָן, דִּבְרֵי רַבִּי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, קַל וָחוֹמֶר, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הוֹשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, הִשְׁוָה מַעֲשִׂים לְמַעֲשִׂים. מָקוֹם שֶׁהִשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, אֵינוֹ דִּין שֶׁיַּשְׁוֶה מַעֲשֶׂה לְמַעֲשֶׂה. אֶלָּא, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'לַפָּר', זֶה פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר. 'לְפָר', זֶה פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ. אָמַר מַר, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הוֹשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, מַאי, לֹא הוֹשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן. אִילֵימָא, פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וּשְׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֵיפָא לְמִיפְרַךְ, מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן נִכְנַס דָּמָם לִפְנֵי וְלִפְנִים. אֶלָּא, פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר כּוֹבְבִים, אֵיפָא לְמִיפְרַךְ, מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן מְכַפְּרִין עַל עֲבֵירַת מִצְוָה יְדִיעָה. אֶלָּא, פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהֵכִי קָאָמַר, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הוֹשְׁוּ קָרְבָּן לְקָרְבָּן, דְּהַאי פַּר, וְהַאי שָׂעִיר, הוֹשְׁוּ מַעֲשִׂים לְמַעֲשִׂים, לְמַאי דְּכָתַב בְּהוּ. מָקוֹם שֶׁהוֹשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, דְּהַאי פַּר, וְהַאי פַּר, אֵינוֹ דִּין שהושוו

פר יום הכפורים ופר העלם ששניהם מין אחד אינו דין שיהא עבודותיהן שוות לעבודות שהצריך הכתוב לשניהן בגון הזאות שבהיכל ושבמזבח יהו מעשי עבודותיהן שוין לאת בדם וטבילה: **אלא מה תלמוד לומר לפר זה פר העלם.** ולקמן פריך מאי קאמר הא קרא בדידיה קא: **לפר.** כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח בא להקישו לזה לפוסלו בחיסור מתנות כדפרשיית לעיל דבפר כהן משיח לא נכפלו וצריך ללמוד מזה: **אילימא דפר ושעיר של יום הכפורים.** שלא הושוו הבהמות שזה פר וזה שעיר הושוו מעשים של זה למעשים של זה שכל עבודותיהן שוות מקום שהושוו קרבן לקרבן בגון פר כהן משיח ופר יום"כ דשניהן מין אחד אינו דין בו: **מה לפר ושעיר של יום"כ.** דין הוא שיושוו מעשה עבודותיהן שהרי נכנס דם שניהם לפני ולפנים ואין חילוק ביניהם תאמר שיושוו פר העלם ופר יום הכפורים בעבודות האמורות בהן שלא הושוו בכניסה לפני ולפנים שזה נכנס זה לא נכנס: **אלא פר העלם ושעירי עבודה זרה.** שהושוו מעשיהם דאמרן לעיל החטאת לרבות שעירי עבודה זרה ואף על פי שלא הושוו קרבן לקרבן דהאי פר והאי שעיר: **שכן שניהם מכפרין על עבירות מצות יודעה.** לפיכך הושוו מעשיהם תאמר שיושוו מעשה פר העלם ומעשה פר יום הכפורים שכן לא הושוו בכפרתן שזה מכפר על עבירת מצוה שאינה יודעה וזה מכפר על יודעה כדאמר בשבועות (דף ב.) על שיש בה יודיעה בתחילה ואין בה יודיעה לבסוף שבשנטמא ידע שנטמא ונעלמה ממנו טומאה ונכנס למקדש ושוב לא נודעה לו נכיסחו שעיר הנעשה בפנים על ישראל ופר על כהנים תולה עד שיודע לו ויביא בעולה ויורה:

הושוו

תמן תנינן (חולין נה:) היא האם היא טרפתת היא שלפוחית וכל שלפוחית היא ושויא"ה בעין אותה של דג כדאמרינן במסכת ע"ז בשליפוחה גבי עוברי דגים ואם של בהמה כולה עשויה אבעבועות תשובת מורי: **את להכשיר אמין שבאצבע.** שאם עלתה לו אם באצבע שקורין ושויא"ה כמו ניטלה האם דאלו טרפות (חולין ד' נד.) לא הויא חציצה דאיתרבי מאת אצבעו את הטפל לאצבעו: **בדם שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא נרסינן.** משעת קבלה ראשונה למעוטי קבל פחות מכדי טבילה בכלי זה ופחות מכדי טבילה בכלי זה ועירבן והכי מפרש לה במנחות (דף ז:) ולקמן בפרק דם חטאת (דף צג.) וליתי מבדם מדקרינן וטבל בדם ולא קרינן בדם משמע בדם שהיה כבר משעה ראשונה: **מספג.** מקבח בדופני הכלי בן שמעתי במנחות: הכי גרסינן **הוה אמינא אף על גב דליכא שיעור טבילה מעיקרא.** אלא שיהא בו עכשיו: **אפילו מספג.** דאשיעורא בעלמא הוא דקפיד קרא: **מיבה קטרת הסמים למה לי.** השתא דדרשת אשר באהל מועד על כל האמור כו' מזבח קטרת הסמים מאי דרשת ביה דהאי יתיר דהא כתיב אשר לפני ה': **שאם לא נתחנך כו'.** אם אירע פר העלם בעוד המזבח חדש שלא הקטירו עליו קטרת מעולם: **תניא בוותיה דרב פפא.** דהקישא לאת בדם וטבילה אתא: **לכל האמור בענין.** הכל בכלל את בדם וטבילה: **קל וחומר.** בלומר אין צריך להביא פר יום הכפורים לכאן דמקל וחומר נפקא שכל דרכי פר העלם בו: **ומה במקום שלא הושוה קרבן לקרבן.** שאין הבהמות ממין אחד ולקמן מפרש מאי היא: **הושוו מעשים למעשים.** מעשה עבודותיהן שוין של זה לשל זה: **מקום שהשוה קרבן לקרבן,** כגון

אָמִין שֶׁבָּאֶצְבַּע. בְּדָם שִׁיעוּר טְבִילָה מַעֲיקָרָא. וְטָבַל וְלֹא מַסְפֵּג. וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב בַּדָּם, דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא וְטָבַל, הָוֶה אָמֵינָא, אַף עַל גַּב דְּלֵיכָא שִׁיעוּר טְבִילָה מַעֲיקָרָא. כָּתַב רַחֲמָנָא בַּדָּם. וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא בְּדָם, הָוֶה אָמֵינָא אֲפִילּוּ מַסְפֵּג. כָּתַב רַחֲמָנָא וְטָבַל. מִמַּה קְטֹרֶת סַמִּים, לְמָה לִי. שֶׁאִם לֹא נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ בִּקְטוֹרֶת הַסַּמִּים, לֹא הָיָה מַזֶּה. תַּנָּיָא בְּוָותֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, וְעָשָׂה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לַפָּר. לְרַבּוֹת פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים לְכָל מַה שֶּׁאָמוּר בָּעִנְיָן, דִּבְרֵי רַבִּי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, קַל וָחוֹמֶר, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הוּשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, מָקוֹם שֶׁהוּשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, אֵינוֹ דִּין שֶׁיּוּשְׁוֶה מַעֲשֶׂה לְמַעֲשֶׂה. אֶלָּא, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לַפָּר, זֶה פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר. לְפָר, זֶה פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ. אָמַר מַר, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הוּשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, מַאי, לֹא הוּשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן. אִילֵימָא, פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וּשְׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֵיפָא לְמִיפְרַךְ, מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן נִכְנַס דָּמָם לִפְנֵי וְלִפְנִים. אֶלָּא, פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אֵיפָא לְמִיפְרַךְ, מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן מְכַפְּרִין עַל עֲבֵירַת מִצְוָה יְדִיעָה. אֶלָּא, פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וְשָׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהֵכִי קָאָמַר, וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הוּשְׁוּ קָרְבָּן לְקָרְבָּן, דְּהַאי פַּר, וְהַאי שָׂעִיר, הוּשְׁוּ מַעֲשִׂים לְמַעֲשִׂים, לְמַאי דְּכָתַב בְּהוּ. מָקוֹם שֶׁהוּשְׁוָה קָרְבָּן לְקָרְבָּן, דְּהַאי פַּר, וְהַאי פַּר, אֵינוֹ דִּין שהושוו

מעשים למעשים דמעבדי מקום שהושוה קרבן לקרבן לא כל שכן דמעבדי ומיהו יש לדחות דמה להנך שכן הושוו בציבור:

הושוו

האמור של זה בזה דהא חזינן דחלוקין בכמה דברים ולא ילפינן מהאי דינא אלא דלמאי דכתב בהו צריך שיהא זה כזה דבאותו ענין שיעשה הזאות של זה יעשה הזאות של זה והיינו לאת בדם וטבילה תדע מדלא פליג רבי ישמעאל אלפר זה פר כהן משיח לעכב דלמה לי מיפרך לי מהאי קל וחומר ומה במקום שלא הושוה קרבן לקרבן בפר העלם ושעירי עבודה זרה הושוו מעשים למעשים דמעבדי מקום שהושוה קרבן לקרבן לא כל שכן דמעבדי ומיהו יש לדחות דמה להנך שכן הושוו בציבור:

הושוו

הושוו מעשים למאי דתניא בהו. פי' בקונטרס מה שפירש הכתוב בהאות את זו מזו אלו על הפרכת ואלו על הקרנות ואלו על הקרנות אלו באצבע ואלו באצבע ואע"ג דלא כתיב ביה בשעיר את דם וטבילה אין זה שינוי דאיכא למימר לא פירש את הכל דהא במה דפריש לא שני אם זה נכנס לפנים וזה לא נכנס לפנים וזה טען שמנה הזאות וזה טען שבע מיהו למאי דכתיב בהו לא שינה אם ריבה עבודות בזה יותר מזה מכל מקום מעשה עבודות שהצריך לשניהם לא שינה: **מקום שהושוות קרבן לקרבן הדאי פר והאי פר אינו דין.** שיושוו מעשה עבודות השוות בשניהם כגון הזאות דפרכת ושל מובח הזהב: ה"ג **ואתא** ליה **פר יוה"כ לאת דם וטבילה מפר משיח.** בהאי ק"ו בדאמרן: **ואתי** ליה **שעיר יוה"כ נמי.** לאת דם וטבילה משעירי עבודה זרה בק"ו מה במקום שלא הושוזה קרבן לקרבן דפר העלם ושעיר של יוה"כ הושוו מעשים המפורשים בשניהם שלא שינה בפ' עבודות השוות בדם בגון הזאות דהיכל מקום שהושוזה קרבן לקרבן בגון שעיר יוה"כ ושעירי עבודה זרה אינו דין שיושוו מעשים למעשים וילמד סתום מן המפורש שעיר של יוה"כ משעירי עבודה זרה: **וכי דבר הלמד בהיקש.** בגון שעירי עבודה זרה לא למדנו בהן את דם וטבילה אלא בהיקשא שהוקשו לפר בהן משיח והזורק ומלמדין את דם וטבילה על שעיר יוה"כ כדאמר בק"ו: **אמר רב פפא.** האי לפר דמוקי רבי ישמעאל בפר העלם משום דלקמן בענין אגמורי פר העלם ביותרת הכבד ושתי הכליות לשעירי עבודה זרה בהיקשא דחטאתם על שגגתם ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת ושתי כליות אלא ואת כל חלבו יקריב ממנו ובהיקשא (להאי קרא) גמר להו מפר כהן משיח דכתיבי ביה להכי איצטריך לפר יתירה לפר העלם לכפול בהיקשא שנייה דהא בלאו הכי איתקש דהאי קרא ביה קאי וכתיב כאשר עשה לפר הוא פר כהן משיח וחזר וכפל ועשה לפר זה פר העלם לכפול בהיקשא ללמד ממנו יותרת דלידהי האי היקש שני במקום כתיבה בגופו דלא ניהוי דבר הלמד בהיקש חזר ומלמד בהיקשא דקיימא לן לקמן באיזהו מקומן (דף מט:) דאין למדין בקדשים למד בהיקשא מן הלמד בהיקש: **והם הביאו את קרבנם** וגו'. בפרשת קרבנות עבודה זרה כתיב בשלח לך ומקרא יתירא הוא לדרשא דמה לו לכתוב זאת ונסלח להם כי שגגה היא והם הביאו את קרבנם לכתוב ונסלח להם ונשתוק אלא משום דבעי לאקושי שעירי עבודה זרה דמשתעי ביה קרא לפר העלם להקטרת אימורים כדכתיב קרבנם אשה לה' היינו אימוריהם ואקיש חטאתם לשגגה: **חטאתם אלו שעירי עבודה זרה.** דעלייהו קאי: **שגגתם זה פר העלם.** דכתיב ביה (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל ישגו אמרה תורה חטאת דעבודה זרה זו הרי היא כשאר שגגות דשאר עבירות לענין אישים: **ושגגתם מהיכן למד.** הקטרת האישים שלה לא בהיקש מפר כהן משיח בתמיה ומהיכן חזר ולמד בהיקש ק"ו ועשה לפר זה פר העלם חזר וכפל בהיקשן כדאמרן לעיל למיהוי כמאן דכתיב בגופו: **תיפוק ליה.** יותרת הכבד לשעירי עבודה זרה: **מקרא קמא.** דאקשינן לעיל לפר העלם: **דאמר מר החטאת אלו שעירי עבודה זרה.** למה לי תו דק דחטאתם על שגגתם: **סד"א הני מיילי.** דאיתרבו שעירי עבודה זרה לדין פר העלם להזאות דכתיבן בגופיה בהדיא אבל ליותרת וכליות לא: קמ"ל

הושוו מעשים למעשים למאי דכתיב בהו. פי' בקונטרס מה שפירש הכתוב בהזאות הכתובות בהן לא שינה את זו מזו אלו (ואלו) על הפרכת ואלו (ואלו) על הקרנות ואלו (ואלו) באצבעות ואע"ג דלא כתיב ביה בשעיר את דם וטבילה אין זה שינוי דאיכא למימר לא פירש את הכל דהא במה דפריש לא שני אם זה נכנס לפנים וזה לא נכנס לפנים וזה טען שמנה הזאות וזה טען שבע מיהו למאי דכתיב בהו לא שינה אם ריבה עבודות בזה יותר מזה מכל מקום מעשה עבודות שהצריך לשניהם לא שינה: **מקום שהושוות קרבן לקרבן הדאי פר והאי פר אינו דין.** שיושוו מעשה עבודות השוות בשניהם כגון הזאות דפרכת ושל מובח הזהב: ה"ג **ואתא** ליה **פר יוה"כ לאת דם וטבילה מפר משיח.** בהאי ק"ו בדאמרן: **ואתי** ליה **שעיר יוה"כ נמי.** לאת דם וטבילה משעירי עבודה זרה בק"ו מה במקום שלא הושוזה קרבן לקרבן דפר העלם ושעיר של יוה"כ הושוו מעשים המפורשים בשניהם שלא שינה בפ' עבודות השוות בדם בגון הזאות דהיכל מקום שהושוזה קרבן לקרבן בגון שעיר יוה"כ ושעירי עבודה זרה אינו דין שיושוו מעשים למעשים וילמד סתום מן המפורש שעיר של יוה"כ משעירי עבודה זרה: **וכי דבר הלמד בהיקש.** בגון שעירי עבודה זרה לא למדנו בהן את דם וטבילה אלא בהיקשא שהוקשו לפר בהן משיח והזורק ומלמדין את דם וטבילה על שעיר יוה"כ כדאמר בק"ו: **אמר רב פפא.** האי לפר דמוקי רבי ישמעאל בפר העלם משום דלקמן בענין אגמורי פר העלם ביותרת הכבד ושתי הכליות לשעירי עבודה זרה בהיקשא דחטאתם על שגגתם ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת ושתי כליות אלא ואת כל חלבו יקריב ממנו ובהיקשא (להאי קרא) גמר להו מפר כהן משיח דכתיבי ביה להכי איצטריך לפר יתירה לפר העלם לכפול בהיקשא שנייה דהא בלאו הכי איתקש דהאי קרא ביה קאי וכתיב כאשר עשה לפר הוא פר כהן משיח וחזר וכפל ועשה לפר זה פר העלם לכפול בהיקשא ללמד ממנו יותרת דלידהי האי היקש שני במקום כתיבה בגופו דלא ניהוי דבר הלמד בהיקש חזר ומלמד בהיקשא דקיימא לן לקמן באיזהו מקומן (דף מט:) דאין למדין בקדשים למד בהיקשא מן הלמד בהיקש: **והם הביאו את קרבנם** וגו'. בפרשת קרבנות עבודה זרה כתיב בשלח לך ומקרא יתירא הוא לדרשא דמה לו לכתוב זאת ונסלח להם כי שגגה היא והם הביאו את קרבנם לכתוב ונסלח להם ונשתוק אלא משום דבעי לאקושי שעירי עבודה זרה דמשתעי ביה קרא לפר העלם להקטרת אימורים כדכתיב קרבנם אשה לה' היינו אימוריהם ואקיש חטאתם לשגגה: **חטאתם אלו שעירי עבודה זרה.** דעלייהו קאי: **שגגתם זה פר העלם.** דכתיב ביה (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל ישגו אמרה תורה חטאת דעבודה זרה זו הרי היא כשאר שגגות דשאר עבירות לענין אישים: **ושגגתם מהיכן למד.** הקטרת האישים שלה לא בהיקש מפר כהן משיח בתמיה ומהיכן חזר ולמד בהיקש ק"ו ועשה לפר זה פר העלם חזר וכפל בהיקשן כדאמרן לעיל למיהוי כמאן דכתיב בגופו: **תיפוק ליה.** יותרת הכבד לשעירי עבודה זרה: **מקרא קמא.** דאקשינן לעיל לפר העלם: **דאמר מר החטאת אלו שעירי עבודה זרה.** למה לי תו דק דחטאתם על שגגתם: **סד"א הני מיילי.** דאיתרבו שעירי עבודה זרה לדין פר העלם להזאות דכתיבן בגופיה בהדיא אבל ליותרת וכליות לא:

אבל

שֶׁהוֹשְׁווּ מַעֲשִׂים לְמַעֲשִׂים. וַאֲתָא לֵיהּ פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים לְאֵת בָּדָם וּטְבִילָה, מִפַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ. וְאָתֵי לֵיהּ שְׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים מִשְּׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, מִקַּל וָחוֹמֶר. וְכִי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר. אָמַר רַב פָּפָּא, קָסָבַר תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר: 'לַפָּר', זֶה פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר. הָא, בְּצִיבּוּר גּוּפֵיהּ כְּתִיב. אָמַר רַב פָּפָּא, מְשׁוּם דְּבָעֵי אַגְמוֹרֵי, פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר בִּיוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת, לְשְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וּפַר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, בְּגוּפֵיהּ לָא כְּתִיב, בְּהֶיקֵּשָׁא אֲתֵי. אִיצְטְרִיךְ 'לַפָּר', לְמֵימְרֵי כְּמַאן דִּכְתִיב בְּיֵיהּ בְּגוּפֵיהּ, וְלָא לֵיחֱוֵי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. תַּנָּיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, 'וְעָשָׂה' 'כַּאֲשֶׁר עָשָׂה, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'לַפָּר'. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת קָרְבָּנָם אִשֶּׁה לַה' וְגוֹ', 'וְחַטָּאתָם', אֵלּוּ שְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. 'שִׁגְגָתָם', זֶה פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר. 'חַטָּאתָם עַל שִׁגְגָתָם', אֲמָרָה תּוֹרָה, 'חַטָּאתָם', הֲרֵי הִיא לְךָ בְּשִׁגְגָתָם. שִׁגְגָתָם, מֵהֵיכָן לָמַדְתָּ, לֹא בְּהֶיקֵּשָׁא, וְכִי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'לַפָּר', זֶה פַּר הָעֶלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, 'לְפַר' זֶה פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ. אָמַר מַר, 'חַטָּאתָם', אֵלּוּ שְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. תִּיפּוֹק לֵיהּ מִקְּרָא קָמָא, דְּאָמַר מַר, 'הַחַטָּאת' לְרַבּוֹת שְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אָמַר רַב פָּפָּא, אִיצְטְרִיךְ סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, הָנֵי מִילֵּי, הָנָאוֹת דִּכְתִיבָן בְּגוּפֵיהּ.

חזור חזור ומלמד בהיקשא דפר של יום הכפורים דאתי בק"ו מפר כהן משיח חזור ומלמד על שעיר בהיקש ובפרק איזהו מקומן (גמ זה שם:) נמשמע דקודם יש לנו לומר דדבר הלמד בקל וחומר חזור ומלמד בהיקש ממה שנאמר דבר הלמד בהיקש חזור ומלמד בקל וחומר שעיר של יום הכפורים משעירי עבודה זרה דלעיל דרשינן החטאת אלו שעירי עבודה זרה אבל שעיר של יום הכפורים לא אתיא מהחטאת כי היכי דלא מוקמינן ליה בשעירי רגלים כדאמר לעיל:

אבל

אבל יוחרת ושתי הכליות דלא כתיבן בגופיה אימא לא. תימה הא אמרת לפר מייתי להכי למיהוי כמאן דכתב בגופיה לאגמורי לשעירי עבודה זרה ושמא אי לאו הך היקשא דחטאתם של שגגתם לא הוה דרשינא ליה הכי: **והא** תנא לרבות פר יוה"כ לכל האמור בענין קאמר. פירש בקונטרס אלמא כולה מילתא יליף מיניה ואפילו עיכובא ואת אמרת לאת בדם וטבילה גרידא ושקיה לרב פפא דלעיל דלא פי' דאתא לעיכובא ומשני תנאי היא וא"ת ולהאי תנא דליף עיכובא בהיקשא שבע על שדורו ביוה"כ מנא ליה עיכובא דליתנהו בפר העלם ובפר כהן משיח וי"ל דהיא גופיה ילפינן בהיקש מה התם לא חלקת בהוותיה אף ביוה"כ לא תחלוק (תוספת) ותימה דלעיל הביא הברייתא לסיועיה לרב פפא והשתא פריך מינה ותו מאי פריך על רב פפא דלא מוקי לה לעיכובא אלא עיכובא ביוה"כ מחוקה נפקא אי מוכלה מכפר כדפריך לעיל וי"ל דפריך הכי לכל האמור בענין משמע אפי' ליותרת ושתי הכליות משום דכתיב כאשר יורם בפר כהן משיח דאם אינו ענין לגופיה תנהו ענין בפר העלם כדדרשינן בפרק איזהו מקומן (לקמן דף מט:) ודרשינן לפר זה פר של יוה"כ בין לאת בדם וטבילה בין ליותרת ושתי הכליות מוחד היקשא הוא הדין לרבי ישמעאל דדריש לפר זה פר העלם ליותרת (ושתי) כליות ולא דריש באשר יורם דלא צריך אלא חד היקשא דחטאת לרבות שעירי עבודה זרה וא"כ חטאתם של שגגתם למה לי וגבי שעירי עבודה זרה אמאי מצרכי תרי היקישי ומשני תנאי היא והשתא להאי תנא אתא ליה יותרת ושתי הכליות בפר יוה"כ מדתניא בתורת כהנים בכל חלב פר החטאת פר לרבות פר יום הכפורים ליותרת ושתי הכליות יש לתמוה דבכוליה ס"ד נקיט שעירי עבודה זרה בלשון רבים ופר העלם בלשון יחיד דמאי שנא והא מאן דאית ליה בהוריות (דף ה.) שעיר לכל שבט ושבט אית ליה נמי פר לכל שבט ושבט:

ממאי מדקתני בו'. בכוליה שמעתא משמע דאע"ג דאין מפגלין בחצי מתיר פסול מיהא הוי ותימה דבמ' תמיד נשחט (פסחים דף סא.) גבי שחטו למולים ולערלים בו' ומוקי לה (שם סג.) בשוחט סימן ראשון למולים בו' ור"מ לטעמיה דאמר מפגלין בחצי מתיר משמע התם דלרבנן הוי כשר גמור ויש לומר דהא דפסלי הכא היינו משום דאיכא למיגזר כדאי' בפ"ב דמנחות (דף יד:) דרבנן גזרי קומץ אטו קומץ דמנחת חוטא לבונה אטו לבונה הבאה בבזיכין אבל התם לא שייך למיגזר סימן א' אטו שני סימנין:

בגמ

אָבָל יוֹחֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת, דִּלְא כְּתִיבָן בְּגוּפֵיהּ, אֵימָא לָא. קָא מַשְׁמַע לָן: אָמַר לֵיהּ רַב הוֹנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן לְרַב פָּפָּא, וְהָא תְּנָא, 'פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים, לָבָל מַה שָּׁאָמַר בָּעִנְיָן' קָאָמַר. תְּנַאי הִיא. תָּנָא דְּבֵי רַב, מְרַבֵּי הָכִי. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, לֹא מְרַבֵּי הָכִי. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, מִפְּנֵי מָה נֶאֶמְרוּ יוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת בְּפַר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְלֹא נֶאֶמְרוּ בְּפַר הָעֶלֵּם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, מָשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁיָּצָא עַל אוֹהֲבוֹ, וּמֵעֵט בְּסַרְחוֹנוֹ מִפְּנֵי חִיבָּתוֹ. וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, מִפְּנֵי מָה נֶאֶמְרָה 'פָּרוֹכֶת הַמִּקְדָּשׁ' בְּפַר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְלֹא נֶאֱמְרָה בְּפַר הָעֶלֵּם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, מָשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁפָּרְחָה עָלָיו מַדְיָנָה, אִם מִיעוּטָהּ פָּרְחָה, פָּמְלִיָּא שֶׁלּוֹ מִתְקַיֶּימֶת. אִם רוּבָּהּ פָּרְחָה, אֵין פָּמְלִיָּא שֶׁלּוֹ מִתְקַיֶּימֶת: לְפִיכָךְ אִם נָתַן כּוּלָּן כְּתִיקָנָן כּוּ': תַּנְיָ הָתָם, פִּיגּוּל בְּקוֹמֶץ וְלֹא בַּלְּבוֹנָה, בַּלְּבוֹנָה וְלֹא בְּקוֹמֶץ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין בּוֹ כָּרֵת עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, לֹא תֵּימָא, טַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר, דְּקָסָבַר מְפַגְּלִין בַּחֲצִי מַתִּיר. אֶלָּא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בְּגוֹן שֶׁנָּתַן אֶת הַקּוֹמֶץ בְּמַחֲשָׁבָה, וְהַלְּבוֹנָה בִּשְׁתֵּיקָה. קָסָבַר, כָּל הָעוֹשֶׂה, עַל דַּעַת רִאשׁוֹנָה הוּא עוֹשֶׂה. מַמַּאי, מִדְּקָתָנֵי לְפִיכָךְ אִם נָתַן כּוּלָּן כְּתִיקָנָן, וְאַחַת שֶׁלֹּא כְּתִיקָנָה, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הָא, אַחַת שֶׁלֹּא כְּתִיקָנָה, וְכוּלָּן כְּתִיקָנָן, פִּיגּוּל. מַנִּי, אִילֵימָא רַבָּנָן, הָא אָמְרִי רַבָּנָן, אֵין מְפַגְּלִין בַּחֲצִי מַתִּיר. אֶלָּא רַבִּי מֵאִיר, וְאִי סָלְקָא דַּדְּרַבִּי מֵאִיר, מִשּׁוּם דִּמְפַגְּלִין בַּחֲצִי מַתִּיר הוּא, אֲפִילּוּ כְּדִקְתָנֵי נַמִּי. לָאו, מִשּׁוּם דְּקָסָבַר, כָּל הָעוֹשֶׂה, עַל דַּעַת רִאשׁוֹנָה הוּא עוֹשֶׂה. אֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק, לְעוֹלָם רַבָּנָן הִיא. וּמַאי כְּתִיקָנָן, כְּתִיקָנָן לְפִיגּוּל. וְהָא, מִדְּקָתָנֵי לְפִיכָךְ אִם נָתַן כּוּלָּן כְּתִיקָנָן, וְאַחַת שֶׁלֹּא כְּתִיקָנָה, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִכְּלָל דִּ'כְתִיקָנָה', לְהַכְשִׁירָה הוּא דַּאֲתָא. אָמַר רָבָא, מַאי 'שֶׁלֹּא כְּתִיקָנָה', חוּץ לִמְקוֹמוֹ. רַב אַשֵׁי אָמַר, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. מִכְּלָל דְּכִי לֹא עָבִיד לָהּ מִשְּׁמָא רַבָּא, חוּץ לִמְקוֹמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, מְחַיֵּיב. אֲיִידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא, פִּיגּוּל וְחַיָּיבִין עָלָיו כָּרֵת, תָּנָא נַמִּי פִּיגּוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת: מֵיתִיבִי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּדָּמִים הַנִּתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן.

אבל

להכשירו הוא דאי במחשבה ולפיגול היכי מקרי לה לתך דשתיקה שלא כתיקנה הא לא חשיב בה מידי ולא קילקל מחשבתו ראשונה דניקרייה שלא כתיקנה לפיגול: **אמר רבא.** לעולם כתקנה לפיגול ורבנן היא ולר"מ לא תשמע מינה מידי ושלא כתקנה דאחרונה נמי שלא כתקנה לפיגול קאמר וכגון שנתנו במחשבת חוץ למקומו המוציאה מידי פיגול: **ורב אשי אמר מחשבה שלא לשמו.** נמי קרי שלא כתקנה לפיגול דהא חוטאת היא ומחשבה שלא לשמו פוסלת בה ומוציאה מידי פיגול: **ה"ג מכלל דכי לא עביד לה חוץ למקומו ושלא לשמו מיחייב.** מדלא קרי לה תנא פסול אלא בשחישב שלא בשתיקנה ואוקימנא בשלא לשמו או חוץ למקומו מכלל דכי לא עביד לה דהכי אלא בשתיקה דחייב כלומר הוי פיגול לחייב על אכילתו כרת אלמא על דעת הראשונה עשה כ"ש לאו כרבנן מצית לאוקמי: **ה"ג איידי דתני ריישא פיגול וחייבין עליו כרת תנא סיפא פסול ואין בו כרת.** ולא גרסינן אלא כלומר לעולם כתקנן לפיגול ושלא כתקנה חוץ למקומו וה"ה נמי דאם נתן בשתיקה לא פיגל והאי דנקט שלא כתקנה איידי דתנא ריישא בחיצונות נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה חוץ למקומו פיגול וחייבין עליו כרת ודוקא נקט חוץ למקומו לאשמועינן רבותא דלא אתיא מחשבת חוץ למקומו דשניה ומפקא לה מידי פיגול משום דהוקבע בפיגול ראשונה שמתנות אחת מתרת ומפגל בזה תני נמי סיפא בפנימיות דבמ"ג אתיא מחשבה שניה ומפקא ליה מידי פיגול אע"ג דלא צריך למתניתה דהא בלאו הכי נמי לא הוה מקבע: **בר"א בו'.** בתוספתא דזבחים היא בד"א דבמתנה אחת פיגל: **בימים.** החיצונים שמתנתה אחת מתרת ומפגלת בזה:

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת נח

כז	יום ראשון	עלות השחר (72 דק) ... 5:33 נץ החמה ..... 6:45 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:49 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:34	סו"ז תפילה ..... 10:30 חצות היום ..... 12:23 שקיעה ..... 5:59 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:12	**ליומד יומי:** **בבלי:** זבחים לה **ירושלמי:** סוטה מא **תוספתא:** כלים מציעא ז **נ"ך:** מיכה ה **משניות:** מכשירין ב **זהר:** חלק ג עמ' קיג-קיד	19
כח	יום שני	עלות השחר (72 דק) ... 5:34 נץ החמה ..... 6:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:49 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:34	סו"ז תפילה ..... 10:30 חצות היום ..... 12:23 שקיעה ..... 5:58 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:11	**ליומד יומי:** **בבלי:** זבחים לו **ירושלמי:** סוטה מב **תוספתא:** כלים מציעא ח **נ"ך:** מיכה ו **משניות:** מכשירין ג **זהר:** חלק ג עמ' קטו-קטז	20
כט	יום שלישי	ערב ראש חודש מרחשון עלות השחר (72 דק) ... 5:35 נץ החמה ..... 6:47 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:49 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:35	סו"ז תפילה ..... 10:31 חצות היום ..... 12:23 שקיעה ..... 5:57 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:10	**ליומד יומי:** **בבלי:** זבחים לז **ירושלמי:** סוטה מג **תוספתא:** כלים מציעא ט **נ"ך:** מיכה ז **משניות:** מכשירין ד **זהר:** חלק ג עמ' קיז-קיח	21
ל	יום רביעי	א' דראש חודש מרחשון עלות השחר (72 דק) ... 5:35 נץ החמה ..... 6:47 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:50 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:35	סו"ז תפילה ..... 10:31 חצות היום ..... 12:22 שקיעה ..... 5:56 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:09	**ליומד יומי:** **בבלי:** זבחים לח **ירושלמי:** סוטה מד **תוספתא:** כלים מציעא י **נ"ך:** נחום א **משניות:** מכשירין ה **זהר:** חלק ג עמ' קיט-קכ	22
א	יום חמישי	ב' דראש חודש מרחשון עלות השחר (72 דק) ... 5:36 נץ החמה ..... 6:48 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:50 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:35	סו"ז תפילה ..... 10:31 חצות היום ..... 12:22 שקיעה ..... 5:55 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:08	**ליומד יומי:** **בבלי:** זבחים לט **ירושלמי:** סוטה מה **תוספתא:** כלים מציעא יא **נ"ך:** נחום ב **משניות:** מכשירין ו **זהר:** חלק ג עמ' קכא-קכב	23
ב	יום שישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:37 נץ החמה ..... 6:49 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:50 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:36	סו"ז תפילה ..... 10:31 חצות היום ..... 12:22 שקיעה ..... 5:54 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:07	**ליומד יומי:** **בבלי:** זבחים מ **ירושלמי:** סוטה מו **תוספתא:** כלים בתרא א **נ"ך:** נחום ג **משניות:** זבים א **זהר:** חלק ג עמ' קכג-קכד	24
		הדלקת נרות (40 דק): 5:14 (20 דק): 5:34			
ג	שב"ק	שבת קודש פרשת נח עלות השחר (72 דק) ... 5:38 נץ החמה ..... 6:50 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:50 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:36	סו"ז תפילה ..... 10:31 חצות היום ..... 12:22 שקיעה ..... 5:53 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:06	**ליומד יומי:** **בבלי:** זבחים מא **ירושלמי:** סוטה מז **תוספתא:** כלים בתרא ב **נ"ך:** חבקוק א **משניות:** זבים ב **זהר:** חלק ג עמ' קכה-קכו	25
		מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7:06			

מַבּוּל שׁוֹטֵף וְסוֹעֵר בַּחוּץ, אֵין לָאָדָם שׁוּם יִשּׁוּב הַדַּעַת וְשִׂמְחַת הַחַיִּים, מַהִי הָעֵצָה ? תְּכַנֵּס לְתוֹךְ ה'תֵּיבָה' הַקְּדוֹשָׁה - תּוֹרָה, תְּפִלָּה, דִּבּוּרִים טוֹבִים !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)